БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад-Монголой
ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Советэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 258 (8478)
ОКТЯБРИИН
31
ЧЕТВЕРГ
1957 он
Сэн 20 мүнгэн

Эдеэ хоолой промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд! Хүн зондо хэрэгтэй эдеэ хоолой зүйл али болохысо ехээр гаргагты, продуктын шанарыень һайжаруулагты!

Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан КПСС-эй ЦК-гэй Уряануудһаа

Гэр байра түргэнөөршье, һайнааршье бариха

Советскэ Союзай Коммунистичекэ партиин сэсэн мэргэн политикын ашаар манай орон индустриально-колхозно гүрэн болоо. Индустриин хүсэтэ ехээр хүгжэхэтэй хамта шэнэ городууд ба хүдэлмэришэнэй посёлогууд олоороо бии болоо, городуудта, промышленна центрнүүдтэ ажаһуугшадай тоо тон ехээр олошороо.

Парти, Правительство арад зоной энхэ амгалан байдал тухай үргэлжэ бүриин анхарал оролдолго гаргадаг. Энэнэй бодото гэршэнь СССР дотор гэр байрын барилга хүгжөөхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гэй СССР-эй Министрнүүдэй Советэй 1957 оной июлиин 31-нэй тогтоол мүн.

Ажалшан түмэниие зохид һайн байра байдалтай болгохо гэжэ манай парти, правительство Совет засагай түрүүшын үдэрһөө хойшо оролдодог байгаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай айхабтар хэсүү хүндэ жэлнүүдтэшье гэр байранууд баригдаһаар лэ байһан юм. Дайнай һүүлээршье гэр байрын барилга угаа ехэ хэмжээтэйгээр хэгдээ. Промышленностиин хүгжэхэтэй хамта городой арад зоной тоо жэлһээ жэлдэ олошорно, мүн хүнэй наһа баралгын үсөөрхэн, түрэлгын олошорһон дээрэһээшье улад зомнай олон болоно. Тиимэһээ промышленностиин ургалтаһаа, улад зоной түргөөр олошоролгоһоо гэр байра барилгын темп хоцордэнэ, гэр байраар мүнөө үедэ дуталданабди.

Парти, Правительство гэр байраар ажалшадай дуталдажа байһан ябадалые ойрын 10—12 жэлэй туршада усадхаха гэһэн зорилго табяад байна.

Гэр байрын барилга тухай тогтоол гаргагдаһаар оройдоо гурбахан һара үнгэрбэ. Гэбэшье, энэ үе соо тус тогтоолые дүүргэлтэ болгохо талаар нилээд ехэ юумэн хэгдээ. Партиин табиһан зорилгын али зэргын шухала байһые үнэн зүрхөөрөө мэдэрһэн, өөһэдтөө зүб ойлголол хэжэ абаһан, хүсэ шадалаа элсүүлһэн газарта—тэндэхи хүтэлбэрилэгшэдынь энээхэн гурбан һара соо ехэ юумэ бүтээжэрхёо. Жэшээлхэдэ, Ленинэй орденто паровозо-вагонно заводто, мяханай комбинадта Горький городой ажалшадай жэшээгээр «өөһэдынгөө гараар» өөһэдөө гэр байра бариха хүдэлмэри муу бэшээр дэлгэрэнхэй. Гансашье эдэ бэшэ, үшөөшье олон предприятинуудые нэрлэжэ болохо. Тэхэтэй хамта, олохон предприятинуудта «өөһэдын гараар» өөһэдөө гэр байра бариха ябадал эмхидхэгдээгүй.

Илангаяа гэр байра барилгын гүрэнэй түсэб хангалтагүйгөөр дүүргэгдэнэ. Баригдажа байһан гэр байрануудай аяар 20 процентнь ашаглалгада үгтөөдүй байһаар. Теэд энэ 20 процентые дүрбэлжэн метр дээрэ оруулжа тоолобол, 14 мянган дүрбэлжэн метр болохо юм. Зүгөөр 14 мянган метртэ нилээд олон хүниие гэртэй болгожо болохо байгаа. Үшөө нэгэ ушарые тэмдэглэхэ зэргэтэй. Жэжэ божо гэрнүүд ашаглалгада үгтэдэгшье һаа, томонууд, шиидхэхы удхашанартай гэрнүүд ашаглалгада оруулагданагүй. Энэнь халагалмаар.

Барилгын 154-дэхи трест (эрхилэгшэнь нүхэр Тарасов) КПСС-эй обкомой даалгабариин ёһоор 20 мянган квадратна метр гэр байра ашаглалгада оруулха ёһотой байгаа. Теэд, энэ трест, тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэд тус даалгабариие таһалдуулжа байна. Аргаа ядахадаа тус трестынхид бэлэн, стандартна гэрнүүдые хабсарган табижа шадахаяа болишоод байнад.

Иимэ болхи хүжүүнээр ажаллаха болоо һаа парти, правительствын табиһан тон харюусалгатай зорилгые дүүргэхэ гээшэнь угаа бэрхэтэй. Теэд, бидэнэр энэ зорилгые дүүргэхэ, ажалшадаа бултыень һайн гэр байраар хангаха ёһотойшьебди, хангаха аргатайшьебди.

Улад зоной өөһэдынь хабаадалгатайгаар гэр барилгые—бүгэдэарадай энэ патриотическа хүдэлөөе үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэй. Хүдэлмэришэд ба албахаагшадай хабаадалгатайгаар предприятинуудай болон эмхи зургаануудай хүсөөр гэр байра бариха гээшэ мүнөө үедэ гэр байрын дутагдалые усадхаха нэгэн шухала арга мүн. Тиимын тула тэдэнэй үүсхэлдэнь али болохо туһаламжа үзүүлхэ зэргэтэй.

Зүгөөр, гэр байра барилгын гүрэнэй түсэб—барилгын программа дүүргэхэдэ шиидхэхы удхашанартай байһаниинь мэдээжэ. Гүрэнэй түсэб—уялгата хуули мүн. Гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын түлөө предприятинуудай, эмхи зургаануудай, городууд болон районуудай хүтэлбэрилэгшэдһөө шангаар асууха хэрэгтэй ха юм.

Барилгые һайнаар хэхын тула түбхын түрүүндэ барилгын материалнууд хэрэгтэй. Байгалай үмэнэ барилгын ямаршье материал: модоншье, шулууншье, извёсткошье бии. Теэд, хирпиисэ, черепицэ, шифер, барилгын модо, сонхын шэл, извёстко гэхэ мэтые дутамаггүйгөөр гаргажа шадахабди. Зүбхэн лэ хүсэтэ, механизированнэ карьер эмхидхэхэ, барилгын материалнуудые гаргадаг предприятинуудай ажалые һайжаруулха шухала.

Кадрнууд, машина техникэ, мүнгэ зөөри тухай. Эдэ асуудалнууд барилгын эмхи зургаануудта мүнөө үедэ тон хүндүүлхэй асуудалнууд болоод байнхай. Дурсагдагша асуудалнуудаар тохёолдодог дутуу дундануудые хайшан гэжэ усадхахаб? Жэшээнь кадрнууд тухай. Түбхын түрүүн манай ремесленнэ һургуулинууд барилгын мэргэжэлтэниие олоор һургажа гаргаха, предприятинууд ба эмхи зургаанууд өөһэдын барилгын мэргэжэлтэдтэй болохын түлөө оролдохо ёһотой. Мүн ажалай түлбэри болон эмхидхэлые һайжаруулһанай, байра байдалыень һайжаруулһанай ашаар мүнөө байгаа барилгашадаа нэгэ ажалдань бэхижүүлхэ, тэдэниие барилгын олон мэргэжэлтэй болгохо шухала.

Машина техникэеэ, мүнгэ зөөриеэ, хүн зоноо бүхы город, республика соогуур эндэ тэндэ тараажархёод, томо томонууд гэрнүүдые бариха шадалгүй болошоод байдаг тулюур туйган байдалаа үгы хэхэ хэрэгтэй. Ямаршье томо гэрнүүдые түргөөр, һайнаар бодхоохо шадалтай—барилгын тиимэ томо, баян организацинуудые бии болгохо ёһотойбди. Тиибэл, бидэнэр барилгын талаар ямаршье бэрхэшээлые дабажа шадахабди.

1956—1960 онуудта оронойманай колхозуудта 4 миллион гэр байра баригдаха юм. Энэ угаа ехэ зорилго. Энээниие шиидхэхын тула колхозууд доторой ба колхозууд хоорондын барилгын томо бригадануудые эмхидхэбэл, ажал урагшатайгаар ябаха. Заахан бригада өөдэгүй байха. Трактор, автомашина, пилорама, хирпиисын завод гэхэ мэтэтэй томо бригаданууд хүсэтэй, юушье хэжэ шадаха байха. Мүн барилгын материалнуудые хүдөөгэй магазинуудта элбэгээр худалдажа байха шухала.

Партийна, профсоюзна, комсомольско организацинууд гэр байра барилгын бүхы хүдэлмэри хиналтадаа, шефтээ абаха, барилгашадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри, социалистическэ мүрысөө эмхидхэхэ, тэдэнэй ажалай журамые бэхижүүлхэ уялгатай.

«Советскэ барилгашад! Шэнэ промышленна предприятинуудай, байрын гэрнүүдэй, больница, һургуули болон культурно-ажабайдалай бусад гэр байшангуудай барилгые түргэдхэгты, шанарыень һайжаруулагты!

Байрын гэрнүүдые барилгаар Парти, Правительствын табиһан агуухэ программые дүүргэе!» — гэһэн партиин уряада үнэн сэхэ ажалаараа харюусажа, шэнэ шэнэ гэрнүүдые ашаглалгада тушаажа, Агуухэ Октябриин революциин алдарта 40 жэлэй ойе угтая!

Бүмбэрсэг дэлхэйе тойрон ниидэгшэ хэмэл одоной, мүн тэрэниие анхан абажа гараһан ракетын ябадал тухай

Октябриин 30-най үглөөнэй 6 часта ракетэ бүмбэрсэг дэлхэйе 380 дахин, тиихэдэ хэмэл одониинь — 379 дахин тойробо. Одониинь ракетэһээ орходоо нэгэ дахин үсөөнөөр тойроо.

Октябриин 30-най үдэшэлэн хэмэл одон ракетэһээ 17 минутаар тоожомдожо ябаха байна. Баруун урдаһаа зүүн хойшоо шэглэн, хойто широтагай 35 ба 62 градусай хоорондо, мүн баруун хойноһоо зүүн урагшаа шэглэн, урда широтагай 22 ба 65 градусай хоорондо ниидэжэ ябахадань, хонгор сэлмэг байгаа һаань ракетые миин нюдөөр хаража болоно:

(ТАСС).

Совет-Хитад хани барисаанай общество СССР-тэ байгуулагдаба

Совет Хитад хани барисаанай обществые байгуулагшадай эмхидхэлэй суглаан Москвада октябриин 29-дэ болоо: Советскэ Союзай болон Хитадай Арадай Республикын гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэһэн консерваториин ехэ зал соо 2 мянга гаран хүн сугларба.

«Совет-Хитад хани барисаанай обществые СССР-тэ байгуулха тухай ба тэрэнэй зорилгонууд» гэһэн элидхэл СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй гэшүүн А. А. Андреев хэһэн байна.

Сибириин уранзохёолшо Г. Кунгуров, ниитын ажал-ябуулагша Л. Космодемьянская, зүүн зүгэй хэлэнүүдые шэнжэлдэг МГУ-гэй дэргэдэхи институдай студентка А. Громова болон бусад суглаан дээрэ үгэ хэлээ.

Мүн Хитадай Арадай Республикын элшэн сайд Лю Сяо суглаан дээрэ үгэ хэлээ.

Суглаанда хабаадагшад обществын правлениие һунгажа, тэрээндэ 52 хүниие оруулба. Ниитын мэдээжэ ажал-ябуулагша А. А. Андреев правлениин түрүүлэгшээр нэгэн дуугаар һунгагдаһан байна.

(ТАСС).

Индидэхи ханинартаа айлшаар ошобо

Советскэ хүдөө ажахын делегаци Индиин правительствын уряалаар айлшалхаяа октябриин 29-дэ Москваһаа Инди мордоо.

Ставропольско хизаарай «Красный маяк» колхозой түрүүлэгшэ, Социалистическэ Ажалай Герой А. В. Чухно, Янги-Юльска районой (Узбекистан) Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, Социалистическэ Ажалай Герой А. Кучкаров, Полтавска областиин Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Г. А. Зопенко гэгшэд делегацида оролсоно. СССР-эй хүдөө ажахын министерствын эмхидхэлэй-колхозно таһагые даагша В. А. Чувикова делегациие толгойлно.

(ТАСС).

Узбекистан орондоо 2 миллион тонно хүбэн үгэбэ

ТАШКЕНТ, октябриин 29. (ТАСС). Узбекистанай хүбэн ургуулагшад октябриин 29-дэ 2 миллион тонно хүбэн гүрэндөө тушаажа дүүргэбэ. Бороо хуратай байһан дээрэһээ октябрь һарада хүбэн хуряалгын һаатаашье һаань, олон колхоз, совхозууд болон бүхэли районууд хүбэн тушааха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэһэн байна. Кашка-Дарьинска областиин ажахынууд жэлэйнгээ түсэбһөө гадуур хүбэн тушаана. Сурхан-Дарьинска областиинхид түсэбөө дүүргэхээ байна.

АГУУЕХЭ ОКТЯБРИИН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Совхозой эрхим һаалишан

Арбан дүрбэн жэлэй урда тээ нэгэтэ үглөөгүүр эдирхэн Дулма басаган хоёр хүнэг гартаа баринхай малай хорёон соо орожо, эгээ түрүүшынхээ үнеэнэй хүхэ шоборжо һуугаа бэлэй..

Тэрэ гэһэнһээ хойшо Дулма Гармаева Бичурын совхозой эрхим һаалишан боложо, аймаг, республика дотороо алдартай, суутай болонхой.

Хамта хүдэлдэг һаалишадынь Дулма тухай иигэжэ хэлсэдэг: «Дулмадал үсэд нэтэрүү басага үзөөгүйбди. Энээнэйтнай ажалша гээшэнь гайхалтайл. Харанхы үглөөгүүр бодоод, үнеэдэйнгээ хорёон соо ерэшоод, малайнгаа хэбтэриие яндагар болотор сэбэрлэжэрхинхэй байгшал. Үнеэдтээ мээхэйень юу хэлэхэб. Тэдэндээ аргагүй энхэрэгээр хандадаг. Бүхы һанаа сэдьхэлээ ажалдаа хандуулдаг. Хайшан гээл һаа хүнһөө доошо байхагүй гэжэ оролдодог, яабал һү ехые һаахабиб гэжэ эрмэлзэдэг, урагшаал зүдхэжэ ябадаг хүн. Тиимэл хадаа Дулма һү һаалгаяа зааханшье доошонь оруулнагүй ха юм. Һү һаалгаяа жэл ерэхэ бүри дээшэлүүлнэ».

Сугтаа хүдэлмэрилдэг һаалишадайнь иигэжэ хэлсэхэншье зүбтэй. Имагтал өөрынгөө жэшээтэ һайн ажалаар, ажалша нэтэрүү байһанаараа хүн гээшэ зоной дунда хүндэтэй, суутай болодог гээшэ.

Һаалишан Дулма Гармаева үнгэрһэн 9 һараһаа үлүүхэн саг соо үнеэн бүриһөө 2318 литр һү һааһан байна. Тиихэдэ сентябрь һара соо үнеэн бүриһөө 162 литр һү һаагаа һэн.

Яагаад иимэ ехэ һү һаанаб гэхэдэ, малаа ехэ оролдосотойгоор харууһалдаг байна. Үнеэдэйнь байра хододоо ариг сэбэр байдаг. Дулма зоотехническэ түрүү аргануудые шадамараар ажалдаа хэрэглэнэ.

Энэ һаалишан үнеэдэй һү дээшэлүүлхын тулада түрүү арга хэрэглэнэ. Тугаллаһан үнеэдээ түрүүшээр үдэртөө дүрбэ дахин, дадхааһаар гурба, һүүл тээшээ хоёр һаадаг заншалтай.

Дулма һаалишан үнеэдээ тугаллаха болоторынь һаадаггүй, заатагүй хоёр һара урид шэргээдэг.

Һаалишан Гармаева иигэжэ жэл ерэхэ бүри дүй дүршэлөө дээшэлүүлжэ, эрхим түрүү нүхэдэй зэргэдэ гараа. Оролдосотой бэрхэ ажалайнгаа түлөө Москва Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ хоёр дахин ошожо ерэһэн байха юм.

Һү, мяха тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ гэһэн парти, правительствынгаа уряае нүхэр Гармаева хүндэтэйгөөр хүлеэн абаа. Энэ һаалишан жэлэй дүүрэтэр үнеэн бүриһөө 3000 литр һү һаахаб гэһэн уялга абаад, Октябриин һайндэрэй хүндэлэлдэ бүри эршэмтэйгээр ажаллана.

Вл. Жалсанов.

Хэбүүдые һайнаар хэнэ

Ленинэй орденто паровозо-вагонно заводой цехүүдтэ социалистическэ мүрысөөн үдэр ерэхэ бүри үргэдэжэ байна. Заводой модельнэ цехын хүдэлмэришэд Октябриин һайндэрэй хүндэлэлдэ абаһан уялгаяа һайнаар дүүргэжэ байна.

Хүдэлмэришэн нүхэр Листенко ажалай вахтада жагсаһанһаа хойшо халаан бүхэнэйнгөө нормые 2—3 дахин дүүргэнэ. Тэрэнэй бүтээһэн детальнуудай хэбүүд хэзээдэшье эрхим һайн шанартай байдаг. Тэрэшэлэн дархашуул нүхэд Лисов, Вертиховский болон бусад заводой цехүүдһээ абтаһан захилнуудые һайн шанартайгаар дүүргэхэ зуураа, халаанайнгаа нормые холо үлүүлнэ. Мүнөө эдэ дархашуул Октябриин һайндэрэй демонстрацида заводойнгоо коллективэй барижа гараха Ленинэй орденой ехэ модель гоё һайханаар бүтээжэ байна.

В. Каток.

Үнинэй үхэршэн

Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой (Хэжэнгэ) үхэршэн Доржо Цыбенов мал ажал дээрэ 25 жэл соо эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлмэрилжэ байна. Нүхэр Цыбенов энэ жэлдэ 130 гунжа даажа абаад, хабар, зунай, намарай үедэ һайнаар адуулаа.

А. Аюржанаев.

ҮБГЭН МАСТЕР

Комбинадай табан дабхар ехэ гэрэй зүүн тээхи хубиие консервын завод барандань эзэлнэ. Нариихан коридор соогуурхи гэшхүүр дамжан, хоёрдохи дабхарта гарахада консервын банка хэдэг цехын үйлэдбэри һонирхолтойгоор харагдадаг. Нимгэн түмэрөөр банкануудые хэдэг, гагнадаг элдэб оньһото станогууд зай забдагүй хүдэлнэ. Эндэ бүтээгдэһэн хооһон банканууд урилдаһандал, тусхай дамжуур дээгүүр мухарилдан конвейертэ ошожол, ошожол байна.

Үглөөнэй халаан һаяхан эхилэнхэй. Дун сагаан халат үмдэһэн, дандаа залууханууд басагад конвейертэ хүдэлмэрилнэ. Конвейерэй үргэн ехэ лентээр банкануудай урдан ерэхэдэ, эдэ басагадууд тэдэниие хэршэмэл мяха, өөхөөр, дабһа, перец гэхэ мэтээр хэм хэмжүүр соохононь дүүргээд лэ саашань табина...

Яһанһаань мяха шуладаг цех консервын заводой эгээл ехэ ажалтай цехүүдэйн нэгэн юм. Энэ цехын хүдэлмэриһөө заводой бүхы үйлэдбэри дулдыдадаг гээшэ. Гэбэшье, эндэ бүхы хүдэлмэри гараар хэгдэдэг, түбэгтэйшэг цех хэбэртэй. Салигар сагаан уга хутага бариһан хүнүүд атар тарган хониной түүшэнүүдые яһанһаань шулажа байна. Наһажаал болоһон нэгэ хүн хүдэлмэришэн бүхэнэй ажалые ехэ ханамжатайгаар харана. Зариманай хажууда ошожо, түүшын мяхые хайшан гээд соортолон һалгаахые заажа үгэнэ. «Яһандань мяха ехээр бү үлөөгты» гэжэ байжа захираадшье абана.

Энэ нүхэрнай Улан-Удын мяхаконсервын комбинадай үнинэй мастер Кирилл Васильевич Кокин гээшэ.

— Октябриимнай һайндэр болотор тоотойхон үдэр үлэбэ. Тиимэһээ улам оролдосотойгоор ажаллаха хэрэгтэй, — гэжэ үбгэн мастер хажуудахи басагандаа хэлэнэ.

— Кирилл Васильевич, һанаагаа бү зоботы. Танай даадаг халаан хэзээ гээгдэгшэ һэм, түрүүлхэеэл түрүүлхэбди, — гэжэ Нина Казарина омог хүхюутэйгээр харюусажархиба. Иимэ харюудань бага дурагүйтэһэн нүхэр Кокин шарайгаа гэнтэ шэрүүн болгожо, долёобор хургаяа ёдойлгон:

— Һэ, ямар бардам юмши. Үглөөдэрһөө эхилжэ, үхэрэй мяхан дээрэ хүдэлмэрилхэеэ мэдэнэ гүш? Хониной хүзүү булгалһандал бэшэ байха. Нүгөөдэ халаанайхид манһаа хэдэхэн центнерээр гээгдэжэ ябана. Оролдохол хэрэгтэй, — гэнэ.

Кирилл Васильевич Кокин бүхы наһаараа мяханай комбинадта хүдэлмэрилжэ байһан хүн. Октябриин революциин урда тээ Үдын байшангай мал үүсэлдэг газарта залуу наһанһаа хүдэлмэрилжэ эхилһэн юм. 1935 ондо Бурят-Монголой түрүүшын гигантнуудай нэгэн болохо мяха-консервын комбинадай барилга эхилһэн байгаа. Барилгын түрүүшын хирпиисэ табилсаһан нүхэр Кокин мүнөөдэр болотор комбинадтаа хүдэлмэрилһөөр.

Мяха яһанһаань шуладаг цех заводой гол цехүүдэй нэгэн гэжэ тоологдодог. Юуб гэхэдэ, тус цехынхид заводойнгоо мяха хэршэдэг машина зэмсэгые хүдэлмэреэр хангадаг байна. Кирилл Васильевичын даадаг халаанда 70 хүн хүдэлмэрилнэ. Эдэ хүдэлмэришэдэй ажалые зүбөөр эмхидхэжэ, нормыень үлүүлэн дүүргүүлхын тулада мастер ехэхэн оролдолго гаргадаг байна.

— Манай Кирилл Васильевич үтэлөөшье һаа, үшөө хурдан хүнгэн, урагшаа һанаатай зандаа,— гэжэ бригадир Анатолий Лесков хөөрэнэ. — Октябриин һайндэрэй хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаһан үдэрһөө хойшо манай халаанайхид завод соогоо түрүүлжэ ябана. Энэ амжалта хадаа мастерайнай гаргаһан оролдолгые баһал харуулна гээшэ. Халаан соо 40—50 тонноһоо бага бэшэ мяха яһанһаань шулажа, машинада тушаанабди.

Нүхэр Кокин комбинадта олон жэлдэ хүдэлмэрилжэ, баян дүй дүршэлтэй болонхой. Мүнөө тэрэ үндэр наһатай болобошье, халаан соо аяар 60 хониной түүшын мяхые хүнгэхэнөөр шулажархидаг зандаа. Өөрынгөө хүдэлмэриин дүй дүршэлдэ хэдэн олон залуушуулые һургаа. Мүнөө тэдэнь өөртэйнь мүрысэн, ажалай үндэр бүтээсэ туйладаг болоо. Нина Казаринагай хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай бригада халаанайнгаа нормые зуу холо гаран процент дүүргэжэ, хүндэлэлэй доскада ходо бэшэгдэдэг.

— Би үбгэн наһан боложо, пенсидэ гарахаар болооб. Теэд хүдэлмэришэн, таряашадта засагыень олгоһон алдарта Октябриингаа 40 жэлэй ойе ажалай бэлэгээр угталсаха гэжэ хүсэһөөр үнинэйб, — гэжэ Кирилл Васильевич омогтойгоор хөөрэнэ. Манайда иигэжэ Эхэ оронойнгоо баялигые арьбадхахын, хүсэ шадалыень хүгжөөлсэхын түлөө тэмсэдэг түрүү хүнүүд олон.

Энэ заводой конвейер дээрэһээ сүүдхэ бүхэндэ хэдэн зуу мянган банка консервэ гаражал, гаражал байна. «Улан-Удын мяха-консервын комбинат» гэһэн тэмдэгтэй консервээр ашаалагдаһан поезднууд оронойманай холын нютагуудта эльгээгдэнэ. Шэн зоригто ажалай энэ бэлэгтэ үбгэн мастер өөрынгөө хубитые оруулалсаһаар үнинэй.

Б. Будаев.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Ажал хүдэлмэридөө шэнэ арга онол үргэнөөр хэрэглэхэ

Ахын аймагай партийна конференци дээрэһээ

Аяар холын Ахын аймаг. Ой тайга, ан гүрөөлөөр, ашагта малтамалаар баян хангай дайда.

Совет засагай, Коммунис партиин анхарал оролдолгын ашаар Саяан уула, Мүнхэ Сарьдаг дээгүүр сасажа дэлгээ алтан туяагаа, социализмын саг үеын жабхаланта байдал.

Революциин урда тээ Ахын аймагай арад зон бултадаа үзэг бэшэг мэдэхэгүй байһан юм. Эндэ нэгэшье һургуули үгы байгаа. Мүнөө энэ аймагта юһэн эхин, нэгэ дунда һургуули бии. Революциин урда тээ, Совет засаг болоогүй байхада эндэмнай нэгэшье врач, эмнэлгын нэгэшье газар байгаагүй юм. Харин мүнөө, Ахын аймаг дотор 23 эмшэдтэй 3 больница, медицинскэ 7 пункт хүдэлжэ байдаг. 1935 онтой, колхоз боложо байха үетэй, сасуулбал, Ахын колхозуудай адуу малай тоо толгой 3 дахин олошорһон байна.

Энэнь ехэ амжалта, горьтой хубилалта гээшэ гү, гээд асуубал: тиимэ, ехэ амжалта гээшэл даа гэжэ харюусахада зүб болохо юм. Орой хооһон байгааша газарта, иимэ ехэ өхэ юумэнэй хэгдээд байхада, амжалта гэжэ энээниие тоолонгүй яаха бэлэй.

Хэды тиимэшье һаа, Ахын аймаг ажахы ба культурынгаа талаар бусад аймагуудһаа һураггүй удаанаар хүгжэнэ. Яахадааб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, энэ аймаг республикын экономическа ба культурна центрнүүдһээ холодонхой, хоёрдохёор, ой тайга, хада хангил газар туладаа харгы замаар муу, гурбадахяар, эндэхи байгаалиин байдал тон орёо бэрхэшээлтэй: ургамал болон адуу малда зохидгүй эртэ үбэл, орой зун болодог, сарьдаг хүйтэн газар юм. Байгаалиин-географическа иимэ гасалантай байдалынь тус аймагай экономикын ба культурын хүгжэлтэдэ ехэхэн һаад хэжэ байһаниинь лабтай.

Гэхэтэй хамта, мүн тус аймагай өөрынь, дотоодынь гэхэ гү, имагта тэндэхиинь дутагдалнууд аймагай урагшаа дабшаха гэхэдэнь баһал ехээр барина гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Мүнөө жэл, жэшээлхэдэ, эдлүүриин газарай 100 гектар бүхэндэ эндэхи колхозууд (хамта дээрээ) 24.5 центнер һү, 10 центнер мяха, 32,8 килограмм нооһо абаһан байна. Дунда зэргээр абабал, үнеэн бүриһөө 165 литр һүн һаагдаһан, хонин бүриһөө 785 грамм нооһон хайшалагдаһан байха юм.

Энэ аймагай колхозуудай гол ажалынь болохо—мал ажалһаа яахадаа иимэ багаар ашаг шэмэ абтана гээшэб гэһэн асуудал гарана. Тэрээндэ иигэжэ харюусажа болоно.

Малай тоо толгой. олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ хүдэлмэри тон хангалтагүй ябуулагдана. Тоосоото элидхэл хэһэн партиин айкомой секретарь нүхэр Ринчиновшье, хэдэн олон делегадуудшье тиигэжэ лэ хэлээ һэн.

Сэхыень хэлэхэдэ, мүнөө үедэ Ахын колхозуудай олохон фермэ, отаранууд тань мал ажал урид мэтэшэлэн барга бүдүүлиг аргаар эрхилэгдэнэ. Аймагай колхозуудтэ малынь тон олоороо һубайрна. 100 эхэ мал бүриһөө мүнөө жэл 57 тугал, 48 хурьга, 42 унага абтаа. Юундэ үсөөн түл абтанаб гэхэдэ, эхэ малынь һубайрна. Ушарынь, эхэ малаа зүн дэгээнь буха, хуса, азарганда табина, тиихэдэнь зариманиинь ороондо ороно, зариманиинь ороношьегүй. Эрдэм ухаанай түрлалта, түрүү арга онол—искусственна болон гар үрэжүүлгэ мал ажалда нэбтэрүүлэгдэнэгүй. Тиимэ хадань, мал һубайрангүй яахао!

Ахын аймагай эрхэ байдалда мяха, мүн һүшье мүнөөнэйхиһөө һураггүй ехээр абажа болохо байһан аад лэ, һубайралгын саада тээ үшөө гурба-дүрбэн шалтагаанаар мяха, һүн багаар абтана. Тэдэниинь ямарнууд шалтагаанууд бэ гэбэл.

Мяха, һүнэй багаар абтадагай нэгэн шалтагаан гэхэдэ, тус аймагта адуу мал тон олоороо үхэнэ.

Жэлһээ жэлдэ үбһэ хулһаар дуталдажа байдаг ябадал малай олоороо үхэдэгэй, ашаг шэмээ тадагайнь баһа нэгэ шалтагааниинь мүн.

— Жэшээлхэдэ, мүнөө жэл 52 мянган центнер үбһэ хэрэгтэй байха ёһотой аад лэ, оройдоо 24 мянган центнер үбһэн мүнөө бодото дээрээ байна. Энээниие эбэртэ бодо малда хубаахада толгой бүридэ 150-яад килограмм хүртэнэ — гэжэ делегат Целовальников хэлэбэ.—Бага сага зелёнкоһоо бэшэ ондоо ямаршье тэжээл: овёсшье, отрубишье үгы. Үбэл эртэ ерээ. Саһан ехэ.

Теэд тэжээлэй тогтууритай, бата бэхи база байгуулха талаар ёһотой оролдолго гаргагданагүй. Энэнь адуу малай ашаг шэмын бага байһанай баһа нэгэн шалтагааниинь болоно. Ахын аймагта зелёнко ехээр тарижа, үндэр ургаса абаһан жэшээ яһала олон бии. Гэбэшье, олохон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, партиин айком ба аймгүйсэдком, ургаса муутай газарые хахалжа, зелёнко тарижа,—тиигэжэ тэжээлэйнгээ базые үргэдхэхэ тушаа оролдолго гарганагүй, харин «манда республика тракторнуудые үгэнэгүй» гээд лэ һуусагаажа байдаг. Теэд тракторай хажуугаар, морёор, сараар газар хахалха тон зохид таатай арга боломжо хэрэглэгдэнэгүй.

Малай үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри тон хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Сарлаг буха Ахын үнеэ хоёрой хоорондоһоо хайнаг гарадаг. Хайнагай һүн тон үдхэн, тоһолиг юм. Гэхэтэй хамта, хайнаг үнеэдэй һү ехэтэй үүлтэр бии болгохо талаар тон бага юумэн хэгдэнэ.

Мал ажал хүгжөөлгэдэхи эдэ дутагдалнуудые дары усадхажа, шэнэ түрүү аргануудые—малаа искусственна ба гараар үрэжүүлхэ, Ахын үнеэд ба хайнагуудай шуһыень һайн үүлтэрэй азарга малтай ниилүүлжэ, үүлтэрыень һайжаруулха, тэжээлэй бата бэхи база байгуулха гэхэ мэтын—шэнэ түрүү аргануудые ажалдаа нэбтэрүүлхэ хэмжээ абахые айкомой шэнэ составһаа делегадууд эрибэ.

Мүн конференциин делегадууд промышленностиин, худалдаа наймаанай, харгы замай, хэлхээ холбооной предприятинуудай хүдэлмэридэ байһан ехэхэнүүд дутагдалнуудые уудалан гаргаһан байна.

Нүүдэл наймаан, наймаалагшадгүй ларёгууд аймаг дотор эмхидхэгдээгүй. Колхозууд дээгүүрхи ба бэшэ тээгүүршье магазинуудта хилээмэ, кондитерска ба макаронно зүйлнүүд худалдагданагүй. Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин правлениин бэлэдхэлэй конторын муугаар хүдэлмэрилжэ байһан дээрэһээ аймагай центртэ мяха, һү, тоһоор наймаа хэгдэнэгүй. Тиимэһээ аймагай центрын хүдэлмэрилэгшэд, албахаагшад мал ажалай энэ шухала продуктнуудые худалдан абаха аргагүй болоно. Ахын аймагта һархяаг, жэмэс дүүрэншье һаа, тэдээниие суглуулха тухай хэншье анхаралаа табинагүй. Ажаһуудалай хэрэгсэлнүүдые бүтээхэ мастерскойнууд (сабхиин, хубсаһанай, модо дархалалгын, слесарна), мүн парикмахерска мүнөө хүрэтэр бии болоодүй. Энээн тухайда делегадууд Витязев, Машанов, Недорезов ба бусад хэлэһэн байнад.

Делегадууд партийно-эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ ба культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэридэ анхаралаа ехээр хандуулба.

Дурсагдагша хүдэлмэридэ дутуу дунданууд тон олон. Тиигээд эгээл ехэ дутагдалынь гэхэдэ—культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай муугаар хүдэлмэрилжэ байһан ушар болоно. Найма-юһэн һарын турша соо хаалгаатай байдаг клубууд аймаг дотор бии. Мүн гурба-дүрбэн һарын турша соо кино харуулагдадаггүй баримта үзэгдэнэ. Иимэ дутагдал юундэ гаранаб гэхэдэ, аймгүйсэдкомой культурын таһаг, партиин айкомой пропаганда ба агитациин таһаг культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэриие нарин нягтаар шалганагүй, тэдэ эмхи зургаануудые энэ хүдэлмэридэ тааруха кадрнуудаар бэхижүүлнэгүй. Делегадууд болбол «Кинопрокадай» республиканска конторые (нүхэр Ветлужскиие) шангаар шүүмжэлһэн байна.

Киномеханигууд аймаг доторнай дутуу,—гэжэ делегат Жамбалов хэлэбэ.—«Кинопрокадай» конторо хуушан картинануудые манда эльгээдэг, тэдэнэй заримань зуу гаран няалтатай, тоһондо будагдашанхай байдаг. Саашадаа нүхэр Ветлужскийн манай эрилтэдэ анхаралтайгаар хандаха ёһотой.

Хэдэ хэдэн делегадууд, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудта хүдэлхэ кадрнуудые эльгээдэггүйнь түлөө, артистнуудые эльгээдэггүйнь түлөө Культурын министерствые шүүмжэлбэ. Тиигээд. Ахын аймагта культурно-гэгээрэлэй һургуули дүүргэһэн хүнүүдые, артистнуудые, лекторнүүдые эльгээжэ байха гэһэн эрилтэ хэбэ.

***

Конференцеэр һунгагдаһан айкомой шэнэ составай пленум боложо, айкомой бюро, секретарьнууд һунгагдаа, таһагуудые даагшанар, аймагай газетын редактор баталагдаа. КПСС-эй айкомой секретарьнуудаар нүхэд П. Э. Ринчинов ба П. С. Урбаев гэгшэд һунгагдаба.

Түрүү сельскэ Соведүүд

БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет, Гүрэнэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обком сельскэ Соведүүдэй дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй 3-дахи кварталай дүнгүүдые хаража үзөөд, Тарбагатайн аймагай Куйтунай, Бичурын аймагай Ара Хэрээтын, Кяхтын аймагай Усть-Кяхтын сельскэ Соведүүдэй һайнаар хүдэлһые тэмдэглэбэ.

Тарбагатайн аймагай Куйтунай сельскэ Совет (түрүүлэгшэнь нүхэр Антошин) КПСС-эй XX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ, хүдөө ажахын продуктнуудай абалгые нилээд дээшэлүүлээ. Сельскэ Соведэй колхозууд гүрэндэ таряа тушааха түсэбөө 225 процент дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 7367 центнер таряа гүрэндөө худалдаһан байна. Һү тушааха жэлэй түсэб 212,5 процент, мяха тушаалга 110,9, нооһо—102,4, үндэгэ тушаалга 103,8 процент дүүргэгдээ.

Эндэхи колхозууд ниитын мал үсхэбэрилхэ түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэжэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлээ. Жэшээнь, эбэртэ бодо мал үсхэбэрилхэ түсэб 110,5, хони—103,8, гахай үсхэбэрилхэ түсэб 198,2 процент дүүргэгдэбэ. Жэлэй эхилһэнһээ хойшо үнеэн бүриһөө 1370 литр һүн һаагдаба, хонин бүриһөө 3,1 килограмм нооһон хайшалагдаа. Сельскэ Соведэй тосхон һууринуудаар типовой 2 клуб, хүүгэдэй ясли, больница, библиотекэ, пионернүүдэй лагерь баригдаа. Һургуулинууд, культурын болон медицинскэ эмхи зургаанууд булта заһабарилагдажа, үбэлэй сагта хүдэлхөөр бэлдэгдээ.

Бичурын аймагай Ара Хэрээтын сельскэ Совет (түрүүлэгшэнь Санжиев) гурбадахи кварталай туршада ехэхэн эмхидхэлэй болон ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулжа, һайн амжалта туйлаба. Сельскэ Соведэй колхозуудаар эбэртэ бодо мал, хони, гахай үсхэбэрилхэ түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Тиихэдэ һү һаалга эрид дээшэлбэ. Нёдондо жэлэй 9 һарын туршада Ждановай нэрэмжэтэ колхоздо 1063 литр һүн үнеэн бүриһөө һаагдаһан байбал, энэ жэлэй 9 һарада 1529 литр һүн һаагдаа.

Сельскэ Совет культурна болон ажаһуудалай барилгада ехэхэн анхарал табина. Энэ жэлдэ 54 гэр, хүүгэдэй 3 ясли болон бусад барилганууд бодхоогдобо.

Кяхтын аймагай Усть-Кяхтын сельсоведэй (түрүүлэгшэнь Янчук) Ульяновай, Калининай нэрэмжэтэ колхозууд энэ жэлдэ таряа хуряалгые эмхитэйгээр үнгэргэжэ, гүрэнтээ сүм тоособо. Эдэ колхозууд гүрэндэ мяха. һү, нооһо, үндэгэ тушааха түсэбөө үлүүлэн дүүргээ.

Колхозуудай ниитын ажахы хүгжөөхэ, культурна болон ажаһуудалай барилга хэхэ түсэбөө дүүргэхэ талаар туйлаһан амжалтануудайнь түлөө БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет, профсоюзай обком Тарбагатайн аймагай Куйтунай сельскэ Соведтэ дамжуулгын Улаан туг, нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар барюулагдаба. Бичурын аймагай Ара Хэрээтын сельсоведтэ хоёрдохи, Кяхтын аймагай Усть-Кяхтын сельскэ Соведтэ гурбадахи мүнгэн шан үгтэбэ.

М. Михайлов.

Суута механизатор

Хэжэнгын МТС-эй дэргэдэхи машина, трактор заһаха мастерской соо үглөөгүүр эртэшье, үдэшэ ороойшье орохододо набтаршаг аад, шамбай шииираг бэетэй, зоримгой хурса шарайтай, налагы даруу зантай хүн габшагай шуранаар ажаллажа байдаг. Энэ хадаа ажалай ехэ дүй дүршэлтэй, үнинэй механизатор Ёндон Гунсынович Дамбаев гээшэ. Нүхэр Дамбаев харюусалгата ажалдаа оролдосотой бэрхээр, үнэн сэхээр, нарин нягтаар хандадаг, даалгабари, нормоёо хододоо үлүүлэн, эрхим шанартайгаар дүүргэдэг заншалтай. Мүн сугтаа ажалладаг залуу нүхэдтөө баян дүршэлөө дамжуулан үгэхые, ямар нэгэн мэргэжэлдэ һургахые, аха нүхэрэй ёһоор туһалхые оролдодог. Тиимэһээ ганса МТС-эйнгээ хүдэлмэрилэгшэдтэ бэшэ, мүн аймагайхидтаа мэдээжэ, суутай болонхой юм.

— Ёндон Гунсынович хайшаашье тэгшэ бэрхэ, нарин дархан гээшэ, — гэжэ нютагаархиниинь зүб лэ хэлсэдэг.

Дээдэ Хэжэнгэдэ анха түрүүн «Зурганай зам» гэжэ коммунын тогтоходо ажалша бэрхэ хүдөөгэй бурят Дамбын энэ хүбүүн түрүүшүүлэй зэргэдэ гэшүүн боложо ороһон юм. Тиигээд Мухаршэбэрэй аймагай Хонхолой нютагта трактористтын курса 1932 ондо дүүргээд, Хэжэнгээ ерэжэ, гурбан жэлэй туршада трактористаар хүдэлөө һэн. Һүүлээрнь 1937 он болотор Хэжэнгын МТС-тэ слесареэр, удаань гурбан жэлэй туршада штурвальщик, комбайнераар ажаллаһан байна. Тиигээд 17 жэлэй туршада таһалгаряагүй МТС-эй дэргэдэхи мастерскойдо слесареэр ажаллажа байнхай. Тракторист, слесарь, комбайнерай мэргэжэлые Ёндон Гунсынович гүнзэгыгөөр шудалхаһаа гадна, мүн электро-гагнууршанай, газ хэрэглэн гагнаха мэргэжэлые һайса мэдэдэг болонхой. Гадна, нүхэр Дамбаев түмэршэ, модошо, мүнгэшэ нарин дархан юм. Юрэдөө Ёндон Гунсыновичын шадахагүй, тэрэнэй мэдэхэгүй юумэн гэжэ МТС-тэ байхагүй. Хүдөө ажахын бүхы машина, оньһонуудай ямар нэгэ частьнуудайнь, хэрэгсэлнүүдэйнь эбдэрээ, бутараа хадань механизаторнууд нэн түрүүндэ Ёндон Гунсыновичта хандадаг байха юм. Хүнэй гуйлтые нүхэр Дамбаев ямаршье сагта дүүргэдэг.

— Нүхэдтөө туһалжа, захилыень хаһа саг соонь лэ бүтээжэ ябахадаа сэдьхэл һанаамни амардаг,—гэжэ Ёндон Гунсынович хөөрэдэг.

Оньһото машинануудые заһажа, элдэб частьнуудыень шудалан үзэжэ байхадаа зарим техническэ дутагдалнуудынь элирүүлжэ, элдэб уралан нарижуулга хэдэг. Шэнэ, түрүү юумые ажал хүдэлмэридөө нэбтэрүүлхые хүсэдэг. Амяарлан хуряалгын аймаг дотор түрүүшынхеэ хэгдэжэ байха үедэ өөрөө эдэбхи гаргажа, комбайнуудта тусгаар түхеэрэлгэ шадамараар хэһэн юм.

Ёндон Гунсынович 25 жэлэй туршада ажаллаха зуураа олон залуу мэргэжэлтэдые, шудхалаашад, гагнууршад, слесарьнууд болон бусадые һургажа гаргаа. Мүнөө тэрэнэй шабинар Хэжэнгэдэ олон юм. Жэшээнь, шудхалаашан, гагнууршан, бэрхэ слесарь Геннадий Трифонов МТС-эй дэргэдэхи мастерскойдо һайнаар ажаллажа байнхай.

Ёндон Гунсынович өөрынгөө мэргэжэл шадабариие бүри дээшэлүүлхын тулада элдэб техническэ литература болон брошюрануудые, журнал, газетэнүүдые уншажа, шудалжа байдаг. Мүн политическэ эрдэмээ дээшэлүүлхын зорилгоор тусхай номуудые, марксизмын классигуудай зохёолнуудые шудалан үзэдэг байна.

Энэ ажалша бэрхэ, үнинэй механизатор жэл бүри аймагай хүдөө ажахын выставкэдэ хабаададаг, грамота, шангуудта хүртэдэг юм.

Мүнөө Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, Ёндон Гунсынович үдэрэйнгөө нормые 150—170 процент дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ёндон Гунсынович Дамбаев ажаллажа байна.

Д. Чимитов.

ЗЭБСЭГТЭ ВОССТАНИ ТУХАЙ ЛЕНИНЭЙ ҺУРГААЛ

1917 оной октябрьда, 40 жэлэй урда тээ хүдэлмэришэн анги үгытэй таряашадтай хамта большевигүүдэй партиин хүтэлбэри доро Петроградта зэбсэгтэ восстани хэжэ илаад, Сагзуурын буржуазна правительствые унагаажа, пролетариадай диктатура тогтооһон байна.

Буржуазно-демократическа революциин социалистическэ болон хүгжэжэ байха үедэ онсо тусгаар эрхэ байдал тогтожо, Октябриин зэбсэгтэ восстани заатагүй болохо ёһотой болоһон байгаа.

В. И. Ленин түрүүтэй большевигүүдэй парти энэ восстаниие эмхидхэн зоригжуулһан байна.

Сагзуурын правительствын мүрдэлгэһөө бэсэ нюуха баатай болоһон В. И. Ленин Россида ямар үйлэ хэрэгүүдэй боложо байһые тон энхаралтайгаар адаглан хаража байһан, орон доторхи ангинуудай хүсэниинь ямар бэ, уласхоорондын политическэ байдал ямар бэ гэжэ В. И. Ленин мэдэжэ, хаража байһан байгаа. Тиимэһээ Россида революци хэхэ эрхэ нүхэсэл бии боложо, буржуазин засагые унагааха, пролетариадай диктатурые байгуулха зорилгоор зэбсэгтэ восстани хэхэ саг тулажа ерэбэ гэһэн тобшолол 1917 оной сентябрьда Владимир Ильич хэһэн байна.

Восстанида амжалта туйлахын тулада, нэгэдэхеэр, ямар нэгэн үгэсэлгэ хэхэ бэшэ, ямар нэгэн партида гансал түшэглэхэ бэшэ, харин түрүү ангида түшэглэхэ ёһотой гэжэ «Марксизм ба восстани» гэһэн бэшэг соогоо Ленин хэлэһэн байна. Хоёрдохёор, арад зоной революционно дэбжэлтэдэ восстани хэгшэд түшэглэхэ ёһотой. Харин арад зон түрүү ангиие дэмжэхээр бэлэн болоод байха ёһотой болоно. Гурбадахяар, революционно олониитын эдэбхи хэшээлэй эгээл ехээр бадаржа байхада, харин революциин дайсадай эгээл ехээр марган бахардажа байха — түүхын эгээл иимэ үедэ восстани хэгдэхэ ёһотой.

1917 оной сентябрь болон октябрьда манай орондо эгээл иимэ байдал тогтоһон юм. Үлэсхэлэн хооһон, үгытэй ядуу байдал намар тээшэ бүри шангадаба. Буржуази засаг абаад байхадаа, арадай ажахые өөдэнь татаха гэжэ оролдоогүй, харин үлэсхэлэн хооһон байдалда арад зониие оруулжа, революционно Соведүүдые болон комитедүүдые үгы хэхэ гэжэ бүхы шадалаараа оролдоһон байна.

Тэрэ үедэ боложо байһан империалистическэ дайнай үедэ капиталист, помещигүүдэй арадта харша политика ябуулхадань, ажалшад мүлжэгшэдтэ эсэргүүсэн, тусгаар шанга ангиин тэмсэл ябуулдаг болоһон юм. 1917 оной намар ажалша арадай революционно хүдэлөөниинь шэнэ шатада оробо. Хүдэлмэришэн ангиин забастовконууд улам эршэмтэй шангаар, революционно ёһоор хэгдэдэг боложо, засаг гартаа абахын түлөө зэбсэгтэ тэмсэл хэхэ арга хүдэлмэришэн ангида олгобо. Таряашадай восстанинууд һара ерэхэ бүри улам олошоржо байба. Мүн армидашье революционно хүдэлөөн эхилжэ байгаа һэн. Тэрэшэлэн Россиин дарлагданги арадууд национально-сүлөөрэлгын хүдэлөө улам шангадуулан хэжэ байгаа.

Гансал большевигүүдэй хүтэлбэрилдэг пролетариат арад зониие амгалан тайбан байдалтай болгохо, газар уһа, таряа талха тэдээндэ үгэжэ шадаха байна гэжэ үлэсхэлэн хооһон байдалһаа зобожо тулишаһан арад зон тиихэдэ ойлгоо һэн. Тиимэһээнь, арад зон большевигүүдэй хүтэлбэри доро тэмсэхээр шиидээ гэжэ харагдаба.

Засаг барижа байһан буржуазинар болон тэрэнэй партинь, мүн кадедүүд, меньшевигүүд болон эсернүүд тэрэ үедэ ехээр марган абиртажа, дундаа нэгэ һаналгүй болоһон байгаа.

Арад зон тэдээнэй мэхэдэ орожо, үгынь дуулажа үгэхэеэ болибо. Сэрэгэй хүсэ хэрэглэжэ, арад зониие хатуу шэрүүнээр даража, буржуазин диктатура байгуулха гэһэн һэдэлгэ буруу һүрэһэн байна. (Корниловтанай үймөөн). Засаг барижа байһан буржуазин гадаадын болон дотоодын политикань буруу һүрэбэ.

Тиигэжэ 1917 оной октябрьда дарлагданги ангинуудай байдал тэсэшэгүй хүндэ боложо, тэдэнэй политическэ эдэбхи хэшээлынь айхабтар ехээр дэбжэн бадарһан, харин тиихэдэнь буржуази саашадаа эзэрхэжэ шадахаа болиһон, тиимэһээ ороноо бутаран һалаха замаар абаашажа ябаһан байна.

Эгээл иимэһээнь зэбсэгтэ восстани амжалтатайгаар үнгэргэхэ эрхэ байдал тогтобо гэжэ тобшолол Ленин хээд, багаханааршье удаарuулангүй зэбсэгтэ восстаниие хэхэ гэжэ дурадхаһан юм.

Гэбэшье, революциин болохоор эрхэ байдалай тогтоод байбашье, энэнь миил зүн дэгээн илалта асаржа шадахагүй байгаа. Зэбсэгтэ восстаниин жама ёһонуудые, дүримүүдыень һайн мэдэхэ, арад зониие эмхитэйгээр ударидажа шадаха хэрэгтэй байба. Энэ асуудал айхабтар ехэ удхашанартай гэжэ В. И. Ленин тоолодог байһан юм.

Зэбсэгтэ восстани хадаа искусство гээшэ гэһэн Маркс Энгельсын һургаалые саашань гүнзэгырүүлэн хүгжөөжэ, 1917 оной сентябрь-октябрьда восстани хэхэ гол ёһонуудые болон дүримүүдые Ленин айхабтар тодоор тодорхойлһон юм.

«Ондоо хүнэй зүбшэл», гэһэн статья соогоо В. И. Ленин зэбсэгтэ восстани хэхэ табан шухала ёһо дүрим гаргаһан байна: 1) Восстанида наринаар хандаха, тэрэниие эхилээл хадаа илалта туйлатараа заатагүй тэмсэхэ ёһотой гэжэ һайнаар мэдэхэ. 2) Тон шиидхэхы газарта булюу ехэ хүсэеэ суглуулаад, эгээл шиидхэхы үедэ тэрэнээ хэрэглэхэ, тиигээгүй һаа һайн бэлэдхэлтэй, һайнаар эмхидэһэн дайсан восстани хэгшэдые бута сохин дараха байна. 3) Восстанияа эхилээл һаа, айхабтар шиидэнгеэр тэмсэхэ, тиихэдээ заатагүй, эрхэ бэшэ добтолхо. «Восстани хэгшэд бэеэ хамгаалаад лэ һуугаа һаа, эрхэ бэшэ илагдаха байна». 4) Дайсанай сэрэгэй тарашанхай байха үедэнь, дайсанай юушье мэдээгүй байтар тэрээндэ гэнтэ добтолон орохо гэжэ оролдохо. 5) Үдэр бүхэндэ заал һаа багаханшье һаань амжалта туйлаха гэжэ оролдохо. (Хэрбээ нэгэ городто тулалдажа байгаа һаа час бүхэндэ багаханшье һаань амжалта туйлажа байха). Тиихэдээ восстани хэгшэдые омог дорюун, заатагүй илахабди гэжэ шиидэнхэй байлгаха гэжэ оролдохо. (Ленин, зохёолнууд, 26 том, 152 хууд.).

Эдэ гол дүримүүдые баримталан В. И. Ленин 1917 оной октябрьда Россида зэбсэгтэ восстани хэхэ түсэб зохёоһон байна. Нэгэ талаһаа городой газааһаа — Финляндиин, Ревелиин, Кронштадай зүгһөө Петроградта гэнтэ түргөөр добтолхо, нүгөө талаһаа городой дотор — хүдэлмэришэдэй һуудаг кварталнуудһаа добтолхо шухала гэжэ зааһан байна. Эгээл иигээ һаа, дайсаниие гар соогоо бажууужа шадаха байнабди.

Дайсанда гэнтэ орохын, мүн һайнаар добтолхын тулада гурбан гол хүсэ: флот, хүдэлмэришэдые болон сэрэгые нэгэдүүлэн тэмсэхэ гэжэ В. И. Ленин дурадхаба. Питерые бүһэлжэ, тэрээндэ добтолон ороод, хүсэ шадалаа гамнангүйгөөр, хэршье хохидол гаһзада орожо байгаа һаа, тунхарингүйгөөр түбхын түрүүндэ хүүргэнүүдые, телефон, телеграф болон түмэр замай станцинуудые эзэлхэ шухала.

Эдэ бүгэдэ зорилгонуудые бэелүүлхын тулада эрхим һайн хүдэлмэришэдһөө, залуу хүдэлмэришэдһөө, эрхим матросуудһаа бүридэһэн отрядуудые байгуулха.

Дээрэ тодорхойлогдоһон зэбсэгтэ восстаниин гол дүримүүд болон түсэбынь миил зүн дэгээн өөһэдөө бэелхэ бэшэ юм. Гансал пролетарска революциин юрэнхы хуули ёһонуудые, зэбсэгтэ восстани хэхэ ёһо дүримүүдые һайнаар шудалжа мэдэһэн коммунистическэ партил арад зониие ударидан, энэ түсэбые бэелүүлжэ шадаха байна. Коммунистическэ партиин арад зониие хүтэлбэрилэн эмхидхээгүй һаань, зэбсэгтэ восстанида илалта туйлахын аргагүй. Гансал большевигүүдэй парти 1917 оной октябрьда арад зониие эмхидхэн, илалтата зэбсэгтэ восстани хэжэ шадаһан байна.

Коммунистическэ парти хадаа нэн түрүүн пролетариадые политическэ талаһаань бэлэдхэһэн, буржуазида эсэргүү эрид шууд олоороо тэмсэхэ ёһотой гэжэ тэрээндэ ойлгуулһан, тиихэдэ пролетариадай революционно союзнигуудые, түбхын түрүүндэ эгээл үгытэй таряашадые хүдэлмэришэдэй талада оруулжа шадаһан, хүдэлмэришэн ангиин нэгэдэлые айхабтар шанга болгожо, тэрэнэй дундаһаа жэжэ буржуазна партиин гэшүүдые үлдэһэн байна.

Зэбсэгтэ восстаниин эхилхэдэнь большевигууд сэрэгэй талаар восстани хүтэлбэрилһэн, тиигээд сэрэгэй революционно комитет байгуулжа, энэнь восстаниин дайшалхы революционно бодото штабынь боложо шадаһан юм. Восстани хүтэлбэрилхын тулада 1917 оной октябриин 16-да ЦК-гэй заседани дээрэ партийна центр байгуулагдаһан байгаа.

Восстани хэхэ жама ёһонуудые һайнаар шудалаад, тэдэнэйнгээ ёһоор В. И. Ленин түрүүтэй Коммунистическэ партиин восстаниие хүтэлбэрилһэнэй, марксизм-ленинизмын һургаалые бодото дээрэнь бэелүүлжэ шадаһанай ашаар лэ 1917 оной октябрьда болоһон зэбсэгтэ восстани илалтаар түгэсэһэн байна. Эгээл таатай зохид политическэ эрхэ байдалай тогтоод байхада зэбсэгтэ восстанида илалта туйлагдаха гэһэн бодолой зүб байһаниинь тиигэжэ элирээ һэн.

Зэбсэгтэ восстани тухай В. И. Ленинэй бэшэһэн статьянууд болон бэшэгүүдынь творческо марксизмын үльгэр жэшээ мүн. Ленинэй тодорхойлһон восстаниин гол ёһо дүримүүд Агуухэ Октябриин дүй дүршэлдэ гэршэлэгдэжэ, энэнь социалистическэ революци тухай теоридо айхабтар ехэ хубита болоһон юм.

Б. БАЙМИН.

...ехээр һаахын түлөө мүрысөө иигэжэ эмхидхэнэбди

...һаалгаар «Путь Октября» ...һаяшаг болотор Кударын ...аймагай колхозуудай дунда ...жэ ябаһан юм. Жэшээлхэдэ, ...ондо колхознай үнеэн бүри...эл соо оройдоол 382 литр һү ...н байгаа.

...тоһо, мяханай хүн бүхэндэ ...рын талаар Америкын Хол...ю Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ ...гэһэн түүхэтэ зорилго парти...тельствын табяад байхада, ...алга эрид дээшэлүүлхэ хү...ри юунһээ эхилхэб—гэһэн ...л партийна организациин ...гараһан байха юм.

...магай түрүүндэ малшадаар эр...коммунистнууд, комсомолшуу...табиха гэжэ бидэнэр шиидэһэн ...абди. Тиин, мал адуулагша... һаалишадаар, фермэнүүдые ...адаар томилогдоһон ком...стнууд болон комсомол... партиин табиһан зо...е түргэнөөр дүүргэхэ хэрэг...эдынгөө туһа нэмэри оруул...тулада үүсхэл эдэбхитэйгээр, ...сотойгоор ажаллажа ороо

...хознигуудай ажалай эдэбхи ...ые партийна организаци али ...оор дэмжэжэ эхилһэн байгаа. ...политическэ бүхы хүдэлмэ...ябуулхадаа социалистическэ ...кэ бодото һайнаар эмхидхэ...хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулһан ...абди.

...гуехэ Октябриин 40 жэлэй ойн ...элдэ зорюулан колхознигууд...амта дээрээ 340 мянган кило...м хүрэтэр һү һаажа, һү һаал...нёдондонойхидо орходоо хоёр ...и ехэ болгохо, үнеэн бүриһөө ... килограмм һү һааха гэһэн ...абаһан байгаа.

...уялгамнай ямараар дүүр...жэ байнаб? Юһэн һарын тур...оо хамта дээрээ 384 мянган ...рамм һүн һаагдажа, аба... уялгаяа болзорһоонь гур...һара урид дүүргээбди. Үн...шэ жэлэйхидэ орходоо һү ...н хоёр дахин ехэ болоо. ...бүриһөө 1800 шахуу литр ...һаагдаад байна. Энэ хадаа нё...онойхидо орходоо 700 гаран ...граммаар, хоёр-гурбан жэлэй ...тээхитэй жэшэбэл 7 дахин ехэ ...Нёдондо жэлэй энэ үе соо ...бүриһөө мянган литр һааһан ...ые һаалишан байгаагүй һаа, ... бүхы һаалишаднай 1700-2000 килограмм хүрэтэр, ... дээшэшье һү һааһан ... юм. Мүрысөө үүсхэ...залуу коммунистка Мария ...асьева жэл соо үнеэн бүриһөө ...килограмм һү һааха уялга ...и аад, тэрэнээ бүри сентяб... 10-да дүүргээ. Һаалишан ...вь Колобова үнеэн бүриһөө ...мянгаһаа дээшэ килограмм ...агаа.

...рысөөндэ бүхы һаалишаднай ...онхой. Бидэнэр абаһан уял...дүүргэлтын хойноһоо сағ үр...э хиналта хэжэ байдагбди. ...эрхим һаалишадай дадал дүр...дэлгэрүүлэгдэдэг. Фермэнүү...һаалишад, мал адуулагшад бүхэнэй социалистическэ уялгануудаа хэр зэргээр дүүргэжэ байһанай дүнгүүдые арбан хоног бүридэ гаргадаг заншалтай болонхойбди. Мүрысөөндэ түрүүлһэн эрхим һаалишадта бишыхан улаан тугууд барюулагдадаг. Культбазадамнай показателиин доска бии. Һаалишан бүхэнэй хэды шэнээн һү һааһан тухай энэ доскада үдэр бүри бэшэгдэжэ байдаг. Һара бүридэ һү һааха график, мүн һаалишадай мүрысөөн тухай аймагай бюллетень эндэ үлгэгдэдэг. Һү, тоһо, мяханай хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е хүсэхэ зорилгые яажа дүүргэхэ тухай эдэ бюллетеньнүүдтэ бэшэгдэдэг байха юм.

Уряа лозунгнуудые тодорхойгоор бэшэдэг байнабди. Жэшээнь, «Нүхэд һаалишад! Үнеэн бүриһөө 2200 гаран литр һааһан Мария Афанасьеваһаа жэшээ абагты!», «1957 ондо хонин бүриһөө 4 килограмм 200 грамм нооһо хайшалаад, 1958 ондо 5 килограмм нооһо хайшалха уялга абаһан хонишон нүхэр Максимовһаа жэшээ абагты!» гэхэ мэтын уряанууд бэшэгдэдэг.

Партийна организацимнай һара бүридэ малшадай үдэр үнгэргэжэ байдаг. Һарын эсэс бүридэ социалистическэ мүрысөөнэйнгөө дүнгүүдые зүбшэн хэлсэхын тулада малшаднай суглардаг юм. Түрүү фермэдэ колхозой партийна организациин, правлениин дамжуулгын Улаан туг барюулагдадаг. Малшадай үдэрэй болоходо лекци, хөөрэлдөөн эмхидхэгдэдэг. Манай һаалишад болон малшад аймагай бусад колхозуудта ошожо, ажал хүдэлмэритэйнь танилсадаг. Мүн ондоо колхозуудай малшад манайда айлшаар ерэдэг байна. Малшадай үдэрэй түгэсхэлдэ һү һааһанайнгаа жэшээгээр һаалишад, малшаднай нэмэлтэ түлбэри абадаг.

Малшадай үдэр үнгэргэлгые хүмүүжүүлгын ехэ удхашанартай хэмжээ-ябуулга мүн гэжэ партийна организаци тоолодог дээрэһээ, тэрээндэ эртээнһээ бэлэдхэл хэдэг. Энэ үдэртэ сугларһан малшадта кино харуулагдадаг. Ханын газетэ гү, али «дайшалхы хуудаһан» гаргагдаһан байдаг.

Фермын дэргэдэ культбаза бии. Тэндэ малшад сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэдэг байна.

Октябриин 40 жэлэй ой хүрэтэр колхознай гүрэндэ һү тушааха, худалдаха түсэбөө дүрбэ дахин, жэлэй эсэс хүрэтэр таба дахин дүүргэхэ байна. Жэлэй һүүлшын гурбан һара соо үнеэн бүриһөө 400 литр һү һааха гэжэ шиидэнхэйбди.

Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойдо бэлэдхэжэ байхадаа ажахын зорилгонуудые дүүргэлгэдэ колхознигуудые элсүүлэн эмхидхэхэ бүхы аргануудые хэрэглэн, партийна организацимнай хүмүүжүүлгын хүдэлмэри бүри шангадхажа байна.

П. Кривогорницын, Кударын аймагай «Путь Октября» колхозой парторганизациин секретарь.

Хэлэһэндээ хүрэбэ

Улан-Удын пристаниин дэргэдэ ашаалагдахаар бэлэдхэгдэһэн баржануудай уһанай долгиндо бэеэ үлгыдэн байхань харагдана.

—Борис Хандажапович, ашалгаяа түргэлыш. Бидэнэршни ерээлди, — гээд нүгөө баржын шкипер нүхэртөө энеэбхилэн хандана.

—Мэнэ, мэнэ,—гэжэ нүгөөдэнь харюусаад, ашаалагдажа дүүрэһэн баржаяа уһанай урадхаал руу аалиханаар саашань һолжоруулна.

Уданшьегүй эдэ хоёрой баржанууд «Тюленин» гэжэ теплоходой хойноһоо шагтагалагдаад Сэлэнгэ мүрэн өөдэ зүдхүүлэгдэжэ ябаа бэлэй.

Баржануудай шкипернүүд Борис Ажанов, Иннокентий Барлуков, Михаил Павлов гэгшэд хоорондоо мүрысэн, эбтэй эетэйгээр ажалладаг юм.

Зүүн Сибириин пароходствын Улан-Удын пристаниин хүдэлмэришэд, инженернүүд, техникүүд Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойн һайндэртэ бэлэдхэхэ тушаа КПСС-эй ЦК-гэй тогтоолтой танилсахадаа ашаа шэрэхэ жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн уялга абаһан байгаа.

Пристаниин хүдэлмэришэн бүхэн тогтоолтой танилсахадаа ашаа шэрэхэ жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн уялга абаһан байгаа.

Тэрээнһээ хойшо хүдэлмэриингөө эршые улам шангадхажа ороһон юм.

—Хэрбээ манай пристаниин теплоходууд баржануудые шэнэ аргаар шэрэдэг болоо һаа, абаһан уялгамнай үни хада үлүүлэн дүүргэгдэхэ һэн. Энэ жэлэй навигацида гансахан теплоход шэнэ аргаар—баржануудые урдаа түлхижэ гараа. Нүгөөдүүлынь иимэ һайн аргые хэрэглэнэгүй,—гэжэ нүхэр Барлуков хөөрэнэ.

Энэ түрүү арга 1952 оной навигацида Сэлэнгэ мүрэн дээрэ түрүүшынхеэ хэрэглэгдээд һүүлээрнь орхигдоһон байгаа. Ушарынь хадаа, Сэлэнгэ мүрэн дээрэ энэ түрүү арга хэрэглэһэн «Шкирятов», «Куйбышев» теплоходуудай капитанууд нүхэд Дорофеев, Герасимов гэгшэд Ангар мүрэн дээрэ ажаллахаар эльгээгдэһэн байна. Тиин эдэнэй ябан сасуу энэ арга хэрэглэгдэхэеэ болиһон байгаа.

Байгша оной навигациин түрүүшын үдэрһөө «Шарагол» гэжэ теплоходой капитан нүхэр Труфанов баржануудые урдаа түлхихэ арга хэрэглэжэ, түргэн урасхалта Сэлэнгэ, Хёлго, Сүхэ голнуудаар ябажа, ажалай үльгэр жэшээ харуулһан байна.

— Бидэнэр, баржануудай шкипернүүд нүхэр Труфановай командынхидтай суггаа ажаллахые хүсэдэгбди. Яахадааб гэхэдэ, баржые теплоходой урдаа түлхеэд ябахадань ямаршье бэрхэшээлнүүд бэлээр дабагдадаг. Ушар юуб гэхэдэ, теплоходой долгин баржада һаалта хэдэггүй,— гэжэ «Ольха» баржын шкипер нүхэр Барлуков хөөрэнэ.

Нээрээшье теплоходой урда түлхюулээд ябаһан баржанууд холын замда гараа һаа, хэдэн хоног болзорһоо урид хүрэжэ ерэдэг байна. Жэшээнь, Кяхтын, Кударын аймагуудта ошоһон баржанууд болзорһоо хоног хахад урид ерэдэг байна. Тиихэдэ «Тюленин», «Шкирятов», «Леваневский», «Куйбышев» болон бусад теплоходуудай хойноһоо шэрэһэн баржанууд болзор соогоо ерэдэггүй, харин гээгдэжэ ерэдэг байха юм.

Тиимэһээ пристаниин шкипер бүхэн нүхэр Труфановтай суггаа ябахые эрмэлзэдэг байна.

Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаһан пристаниин шкипернүүд хоорондоо мүрысэнхэй. Шкипернүүдэй дунда илангаяа Иннокентий Барлуковой хүтэлбэрилдэг 101-дэхи баржын командынхид һайн амжалта туйлаа. Эдэнэр навигациингаа жэлэй түсэбые болзорһоонь 15 хоног урид дүүргэжэ, ажалай шэнэ амжалта туйлаба. Тиихэдэ эдэнэй баржа гурбадахи жэлээ заводской заһабарилгагүйгөөр ашаа шэрэжэ ябана.

«Хайшан гээд заһабаригүйгөөр баржаяа ябуулнабта?» гэһэн асуудалда нүхэр Барлуков иигэжэ харюусадаг:

— Хайшан гэхэ юу байхаб даа. Даажа абаһан ажалдаа харюусалгатайгаар хандаха хэрэгтэй. Хоёрдохёор, һүниин харанхыда ябахадаа, харгыгаа һайнаар хаража ябаха шухала. Тиигээгүй һаа, ямар нэгэн уһанай булан тохой харангүй ошожо мүргүүлхэ гү, али гүйхэн газар руу баржаяа шаажа болохош. Эдэ бүгэдые наринаар сахижа ябаха шухала. Баржын шкипернүүд заримдаа энээниие тоодоггүй, харин харюусалгатай хэрэгээ командынгаа гэшүүдтэ даалгадаг байна бшуу.

Тэрэшэлэн, пристаниин шкипернүүдэй дундаһаа нүхэд Павлов, Ажанов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг баржынхид навигациингаа түсэбые болзорһоонь урид дүүргэһэн байна. Пристаниин нүгөө хүдэлмэришэд бүгэдэарадай һайндэр—ноябриин долоон болотор жэлэйнгээ түсэбые дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байна.

Б. Цыремпилов.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улан-Удын пристаниин ашаанай баржанууд замһаа бусажа ябана. Хүреэ соо—«Ольха» баржын шкипер Иннокентий Барлуков.

Д. Балдановай фото.

ДУТУУНУУДАА ЗАЙСУУЛХА

ХХ съездын нэрэмжэтэ артель Сэлэнгынгээ аймаг соо нилээд томохон колхоз юм. Эндэ зуу шахуу комсомолшууд болон залуушуул бии. Тэдэнэр колхозой үмэнэ табигдажа байһан зорилгонуудые шиидхэлгэдэ нилээд эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг болoжо байнхай.

Ажахын-политическэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ залуушуулые элсүүлэн эмхидхэхэ хэрэгтэнь партийна организацидаа эндэхи комсомольско организаци яһала туһалдаг. 47 комсомолшуудайнь олонхинь һайнаар ажаллажа, союзнабэшэ залуушуулда жэшээ харуулдаг, агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг болоо гэжэ тоосоото-һунгалтын комсомольско суглаанай һаяхан болоходо тэмдэглэгдэһэн байха юм.

Комсомольско организациин үүсхэлээр малай хоёр фермэдэ комсомолшууд, залуушуул хүдэлдэг болонхой. Тэжээл бэлэдхэлгын, ургаса хуряалгын үедэ залуушуулай хоёр звено эмхидхэгдэһэн байха юм. Тэдэнэй нилээд олониинь эрхим ажалаараа суурхадаг болонхой. Жэшээлхэдэ, Залаагай гүүртэдэ һаалишанаар хүдэлдэг комсомолка П. Данзанова 9 һарын турша соо даажа байһан үнеэн бүриһөө 1861 литр һү һаагаа. Моностойн хониной отарада хүдэлдэг комсомолка Г. Цыбикова һайнаар ажаллаһан туладаа энэ жэлдэ Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ ошожо ерээ. Комсомолшууд В. Будаев, Д. Дондопова, В. Дондопов болон бусад ажалай һайн үльгэр жэшээ харуулдаг.

Комсомолшууд-агитаторнууд нүхэд Гындунов, Лубсанов болон бусад колхознигуудай, илангаяа залуушуулай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Б. Дондопов, В. Будаев, Д. Дондопова, мүн бусадшье үгэ хэлэгшэд комсомольско комитедэй, тэрэнэй секретарь нүхэр Ж. Батоцыреновэй хүдэлмэриин горьтой дутуунуудые шүүмжэлэн элирүүлээ. Комсомольско суглаанууд үсөөн үнгэргэгдэнэ, тэндэ абтаһан зарим шиидхэбэринүүдынь дүүргэгдэнгүй үлэшэдэг. Залуушуулай дунда хүмүүжүүлгын, спортивно-ниитын хүдэлмэри һулаар табигданхай.

Зарим комсомолшууд архи ууна, ажалдаа тунайшаар хандадаг зан гаргана. Комсомолец Х. Гомбоевой архидажа, ажалдаа хайша хэрэгээр хандадаг байбашье, комсомольско комитет хэмжээ абадаггүй байна. 6—7 һара соо гэшүүнэйгээ түлөөһэ түлөөгүй комсомолшууд бии. Тэдэнэй тоодо М. Тубденова, Б. Эрдынеев гэгшэд ороно.

Культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин һулаар табигдаһан тухай, ВЛКСМ-эй айкомой тус комсомольско организацида багаар туһалдаг тухай үгэ хэлэгшэд мүн лэ тэмдэглээ.

Комсомольско организациин хүдэлмэри һайжаруулха хэмжээнүүдые хараалһан шиидхэбэри суглаан баталан абаа. Комсомольско комитедэй шэнэ состав һунгагдаа.

Р. Цыдыпов.

Һайн шанартай хилээмэн хэрэгтэй

Закаменай аймагай Цакирай сельпогой пекарниин муугаар хүдэлмэрилжэ байһан тухай хэдэн дахин аймагай газетэдэ бэшэгдэһэн байха. Теэд пекарниин хүдэлмэриие һайжаруулха тушаа аймпотребсоюзай хүтэлбэрилэгшэд һаналаа табинагүй.

Энээнэй ушар шалтагааниинь юуб гэхэдэ, нэн түрүүн, урдань хуушан байрада байхадань, «пекарниимнай байрань муу» гэһэн шалтаг баридаг байгаа. Мүнөө һайн байратай болонхой. Теэд хилээмэниинь һайнаар баригдадаг болоогүй, нөөхил шэгээрээ зандаа. «Муу шанартай хилээмэ баринат» гэжэ хандахадамнай, сельпогойхид иигэжэ харюусадаг:

—Һайнаар хилээмэ баридаг тусхай мэргэжэлтэй хүн үгы, тиимэһээ муу шанартай хилээмэн баригдана.

Хэзээ һайн шанартай хилээмээр нютагайнгаа ажалшадые хангажа, манай эрилтые хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ гээшэб?

Б. Шоёнов, Б. Шагдуров, Б. Шоймполов,

...тантин *СЕДЫХ*

ЭХЭ НЮТАГ*)

...хэдээ атаман гээшэмнай иимэ ...дые һайшаадаг байгаа ха юм! — ...гэн тэндэһээ дуугарба. Тэрэ дары ...нь тэрээнэй урдаһаа арсан хэлэбэ:

...һайшаадагшье байгаа һаа, өөрөө ...онгуудта бэеэ худалдаһан хүн ха ...одото байдал дээрэмнай иимэ муухай ...ууд гарадаг юм. Алтан погон зүүжэ ...түлөө, бидэнэй, хара зоной хүзүүн ...һуухын түлөө энэ хүн эхэ ороноо, ...дайсадта худалдаа бшуу.

...Мүнөө тэрэшни холо ошохоёо болёо, ...нага залуу хүн хүхюутэйгээр хаш...партизануудшье тэрэ гэрһээ гара...лбэд. Үүдэндэ тэдэнэй урдаһаа шэнэ ...үнүүд түлхисэлдэн орожо байгаа ...һараалта муухай Гришка Семёновой ...гэрые харахаһа булта һонирходог

...шониинь бүхы полк банида бэеэ ...юм.

...һайса тулиһэн бани соо Роман ...Кузьмич хоёр садатараа бэеэ паарид...ээр хубсаһа үмдөөд байхадаа ехэл ...олоһон шэнги, аятай зохид ...бэлэй. Зоя хадам эжытэеэ обоо собоо ...мяха тэдэндэ шаража, стол дээ...дүүрэн өөһэдынгөө хэһэн колбаса, ...дабһалһан үгэрсэ, хапууса, шаан...шанууудые табиба. Үбгэншье бар...ажо, нодиоли дороһоо хоёр литрын ...хүлэршэнхэй хитад спирт гар...ба. Ямаршье ушар бологшо гэжэ ...партизанай ахалагша ноёдто ...һайн болохо һанаатай байһа...һэн. Тиибэшье Роман Егор ... хоёр энэ сэнгэлгэһээ арсаха арга...ба. Тэдэнэр садатараа идеэлээд, ...һүүлээрнь үбгэн хүгшэн хоёртой үни удаан хөөрэлдэжэ һуубад. Зоя хөөрэлдөөндэ оролсоногүй. Тиибэшье Зоя ходо намайе харана гэжэ Роман тухайлна. Нюдэнүүдэйнгээ харасын дайралдахада тэрэ эхэнэрэй зүгын бала түрхижэ ялайлгажархиһан шэнги харахан нюдэнүүдтэнь ямар нэгэн далда бодолой байһаниие Роман һайн таадаг һэн. Түрүүшээр Зоябын нюдэнүүд хүнүүдһээ түбэгшээнги, марганги, айнги байбашье, нэгэ рүүмхэ архи баалуулжа уугаад байхадаа бүри хурса харанууд, этигэнги болоодшоо һэн. Һүүлээрнь айхабтар зоригтой, тэшэ яданги, одоошье гансаараа байжа бухиндашаһан эхэнэрэй бодото нюдэн мүн болоо бэлэй.

Хахад һүни багта, архи ууҗа һогтод гэһэн Егор Кузьмичынгээ шангаар хурхиржа эхилэмсээр, Роман диван дээрэ һуужа бага шагнаархаад, һэмээхэн бодожо нооһон оймһотой хүлөөрөө сэхэл һэргэлэмжэтэй һэмээхэнээр алхалан саада таһалгада ородог үүдэнэй хажууда ошобо. Зүрхэниинь түргэ түргэн сохилно, тиибэшье саашаа орон сасуугаа гэнтэ һалд гэжэ, һанаа алдаа һэн.

— Хэн бэ эндэ? — гэжэ Зоя бүглүү аалиханаар һураад абаба.

— Зоинька, биб!.. Юуш харанагүйб, ши хаана байнаш?

— Гүйналби, ааляар дуугарыш — хүн дуулажа болохол...

Эгээл энэ үедэ Роман тэрээнэй урдаһаань һарбайһан гарнуудые дайражархиба. Эдэнь нэгэ юумэ бэдэрэнги, тэшэ яданги халуухан гарнууд мүн байһан юм. Эдэ гарнууд Романиие шангаар хүзүүдээдхёо һэн. Зоя толгойгоо Романай сээжэдэ нэнгэн, гэнтэ абяа аниргүй һогшорон уйлашаба.

— Үгы, ши Зоя, иихэдээ яаба гээшэбши? — гэжэ Роман асууна.

— Яагаашьегүйб даа... хари хожомоо ши намайе наада барижа ябахагүй бэзэш?

— Иимэ юумэ наадалжа ябадаг юм аал?.. Зоинька, инагни!..

Үглөөгүүр тахянуудай хоёрдохёо дуугараад байхадань Роман Зояһоо гаража ошоо һэн. Бүхы бэеынь үнинһөө хойшо үзөөгүй согтой солбон, юрэ буса хүнгэн болошоһон шэнги байгаа бэлэй. Зоя бүхэли наһан соогоо зааханшье гаргашалаагүй ябаһан бүхы хүсэл дураяа, илдам налархай сэдьхэлээ Романһаа харюу болгожо юушье эрингүйгөөр тэрээндэ үгэһэн байгаа.

Куранжада байха үедөө Роман наһа бараһан Дашутка тухайгаа нэгэтэ бэшэ һанадаг байгаа һэн. Энэ Зоя Дашуткадань ехэл адли зантай байба. Һүниндөө гар дээрэнь Зоябын амгалан тэнюухэнээр унтажа байха үедэнь Романай һанал бодолнууд урда сагта Козулинска тээрмэ дээрэ, холын заимка дээрэ тэрэ Дашуткынгаа инаг дурыень бэедээ татаха гэжэ яашье ядажа байһан сагаа эли тодоор һанадаг, тиихэ бүхэндөө бархирха дураниинь хүрэдэг байгаа. Анха түрүүшынгээ зоболон гашуудал ехэтэй арюун һайхан инаг дураяа, өөрыгөө шаналан бархирха дураниинь хүрэнэ.

Роман Улыбин арадай-революционно армиин командна составай курсада миин хоёр һара хахад һуралсаа һэн. Май һарын һалхитай нэгэ үдэр, Чита городой үйлсөөр уняар тооһоной дэгдэжэ байха үедэнь тэрээниие курсаһаань сэхэ Блюхер өөртөө дуудаһан байна.

Блюхерэй кабинет соо ороходонь тэрээнэй хажууда республикын реввоенсоведэй гэшүүн Постышев байлсажа байба. Тэрээниие Роман урдань ДВР-эй учредительнэ суглаанай нээгдэхэ үедэ нэгэл дахин холоһоо хараһан байгаа.

Шэнэ хубсаһа үмдэһэн, бэеэ һайнаар зэһэһэн Роман урдань орожо үзэһэн үнөөхи кабинет соогоо ороод, өөрынгөө ерэһэн тухай мэдээсэбэ. Блюхер Романиие Постышевтой танилсуулжа:

— Павел Петрович, тугаарай хөөрэлдэһэн Улыбин гээшэмнай энэл даа,— гэжэ хэлэбэ.

Муушаг сэмбэ гимнастёркотой, солдат сабхитай, һуртэйшэг шарайтай, бага бүхэтэршэг бэетэй Постышев тон хүнгэнөөр стул дээрэһээ бодожо, Романай гарые шангаар барин, «о» үзэг дээрэ сохилтотойгоор иигэжэ хэлээ һэн:

— Нүхэр Улыбин, би танда баярые хүргэнэм! Би шамайе үбсүүндээ хүрэмэ һахалтай хүн юм аабзэ гэжэ һанадаг ябааб. Харин ши тон залуу хүн байгаа байнаш. Хэды наһатайбши?

— Наһамни, нүхэр Постышев, нилээд ошоһон юм. Һаяар хорин долоотой болохомни,—гэжэ хүнүүдтэ иимэ илдам һайнаар хандадаг, һуртэйшэг шарайтай тэрэ хүниие Роман хүрэһөөр инаглажа, хүхюутэйгөөр харюусаһан байна. Постышев баһал партизан ябаһан юм гэжэ Роман мэдэдэг һэн. Амарай адагай Тунгусска Нэгэдэхи партизан полкые тэрэ командалжа ябаһан байгаа.

— Зай, дайнда хэды жэл ябаа һэмши? —гэжэ Постышев нилээд хяртайжа хонхойшоһон томонууд, дулаан шэгтэй нюдөөрөө Романиие ажаглан хараха зуураа асууба. Хүндэ хүшэр байдалһаа турашаһан бэень, үбэлэй хүйтэн жабарта хүрилшэһэн шарайнь тон амгалан, анхарал ехэтэй, түбхин байгаа бэлэй.

— Гурбан жэл соо дайнда ябаһан байнаб,—гэжэ Роман баһал һуртэй түбхинөөр харюусаба.

— Барон Унгерн тухай ши урдань дуулаа һэн гүш?

— Дуулахаһаа наана, битнай тэрээнтэй дайлалдаһан хүн байхаб.

— Тэрээнһээ тэрьелдэг лэ байгаа бэзэт?

— Элдэб ушарнууд бологшо һэн, нүхэр Постышев! Унгерн манһаашье яһала тэрьелһэн байха. Тэрэтнай гэнтэ добтолхол ехэ дуратай хүн юм һэн. Добтолжо ороод, паника тараагаад, һүүлээрнь баһал манаа намнажа үйлымнай гаргагша һэн. Тэрэ добтолхо үеынь алдангүй харюу сохилто үгөө һаашни, өөрөө зуун модо гэдэргээ харангүй тэрьелдэг байгаа.

— Тэрэ золигые эсэс хүрэтэрнь бута сохёогүйтнай муу гээшэл даа, хүндэтэ нүхэрни. Мүнөө тэрээнээ һүүл һүрээшэгүй бута сохихоо ошохо зэргэтэй болоод байнат. Энээн тухайгаа нүхэр главком өөрөө танда хэлэжэ үгэхэ байха,—гээд Постышев тэрээнэй хөөрэлдөөе алмайшагаар шагнажа һууһан Блюхер тээшэ толгойгоороо зангаад абаба.

Блюхер урдань хэбтэһэн хармаанай мүнгэн час хажуу тээшэнь болгожо, бага эсэнги, илдам зөөлэхэнөөр энеэбхилээд абаба. Тэрэ һалхитай хагсуу үдэр Блюхерэй германиин дайнда шархатаһан хүлынь тэсэшэгүйгөөр үбдэжэ байһан юм. Тэрэ хүлөө ехэл дүмүүтэйгөөр стол дороо жиигээд, иигэжэ хэлэбэ:

— Нүхэр Улыбин, таниие сағһаатнай урид дуудаха баатай болоод байнабди. Мүнөө дээрээ танда һургуули хэхын сүлөө үгы болобо гээшэ. Унгернын Монгол ороһон тухай та һайн мэдэхэ ёһотойт. Мүнөө Унгерн тэндэ ошоод, ехэл эзэн бадага болоод байна. Богдо-хаан өөрөө тэрээнэй үгэһөө гаранагүй. Мүнөө Унгернын сэрэгүүд арбан таба мянга болонхой. Манай тагнуулшадай мэдээгээр, Унгерн тэрэ сэрэгүүдээ манай хилэ тээшэ ябуулха гэжэ байһан янзатай. Кяхта городой шадар тэдэнэр гол добтолгоёо хэжэ орхёнь гээшэ ха гэжэ бидэнэр һананабди. Һаяхан бидэнэр Кяхта тээшэ Сретинскэ бригадые ябуулаабди. Тэрэ бригадын составта танай командалһан полк оролсонхой. Танай һүүлээр тэрэ полкыетнай нүхэр Аркадьев командалжа ябаһан юм. Теэд һаяхан Аркадьевнай халуун үбшэндэ хүртэжэ, хэбтэриин болошоо. Тиимэһээ та энэ дары Кяхта город ошожо, өөрынгөө полкые тушаажа абаха зэргэтэй болонот. Хэзээ ябажа шадаха гээшэбта?

— Мүнөөшье ябахадам болохо, поездын байгаа һаа.

— Поезд байха. Танай зүбшөөлөө үгэһэндэ би ехэ баяртайб, нүхэр Улыбин, Республикынгаа реввоенсоведэй этигэл найдабариие һайн һайханаар харюулха бээт гэжэ би найданаб. Мүнөө энэ гэһээр тушаалда ороһон тухайгаа приказ абахат.

Блюхер столойнгоо углууда байһан хонхын кнопко даража, тэрэ дары бэеэ зэһэнги үндэр адъютант кабинет сооонь орожо ерэбэ.

— Нүхэр Улыбиниие Арба нэгэдэхи полкын командираар томилһон тухай приказ бэшээд, түргэхэн гар табилгада асарагты.

Тэрэ приказые машинисткын сохижо байха үедэнь Блюхер шархатаһан хүлөө арайхан дүнгэн, заа заахан ёолон кабинет соогуураа хэды хэды алхаба. Постышев Романиие хажуудаа һуулгаад, иигэжэ хэлээ һэн:

— Танай тэндэ нүхэр Угрюмов гээшэ комиссараар хүдэлнэ. Ехэл һайн хүн байха, Петербургын эртэ урдын угтай хүдэлмэришэн хүн юм. Гансал муу юумэниинь гэхэдэ мори унаад ябажа шададаггүй хүн юм. Эмээл дээрэ гаран сасуугаа гэнтэл шэшэргэнэжэ ородог. Тулалдаанай үедэ мориноо гэнтэ унажа болохо, та хойноһоонь хаража ябааралгты.

— Тэрэ талаяа мэдэхэ байхабди, нүхэр Постышев,—гэжэ Роман өөрынгөө хуби заяанда тохёолдоһон гэнтын энэ ушаралһаа хүхюутэй болоҗо харюусаа һэн.

Үнөөхи приказдаа гар табижа Романда барюулаад, Блюхер Постышев хоёр ехэл баяртайгаар мэндээ мэдэлсэн гарынь барижа, амжалта туйлахыень хүсэбэ.

Дүрбэн үдэр үнгэрөөд байхада Роман Сретинскэ бригадын штабай байралаад байһан Кяхта городто ошонхой байба. Тэрэ үедэнь хабарай хара һалхин аймшагтай шангаар үлеэжэ, элһэ шорой нюдэ нюургүй хаяжа байгаа һэн.

Роман тус бригадын командир комиссар хоёртой танилсаба. Арбан нэгэдэхи полкынь Кяхтаһаа зуун тээ гушан километрын газарта байралжа байһан тухайнь тэрэ мэдэжэ, штабһаань тиишэ ошохоо байһан Жалсаран Абидуев гэдэг бурядтай нүхэсэжэ, полк тээшээ мордоһон байна. Тэрэ Абидуев полкдонь оршуулгашын тушаалтайгаар ябуулагдаһан байгаа. Тэдэ хоёр элһэ шорой нилээд үмхэжэ, хахад үдэрэй халуунда Кяхта городһоо гараһан юм.

Ородһоо **Д. Чернинов,**
Ц. Будаев оршуулба

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха)

*) Үргэлжэлэл. Эхининь манай га... ...тябриин 20, 23-най номерто.

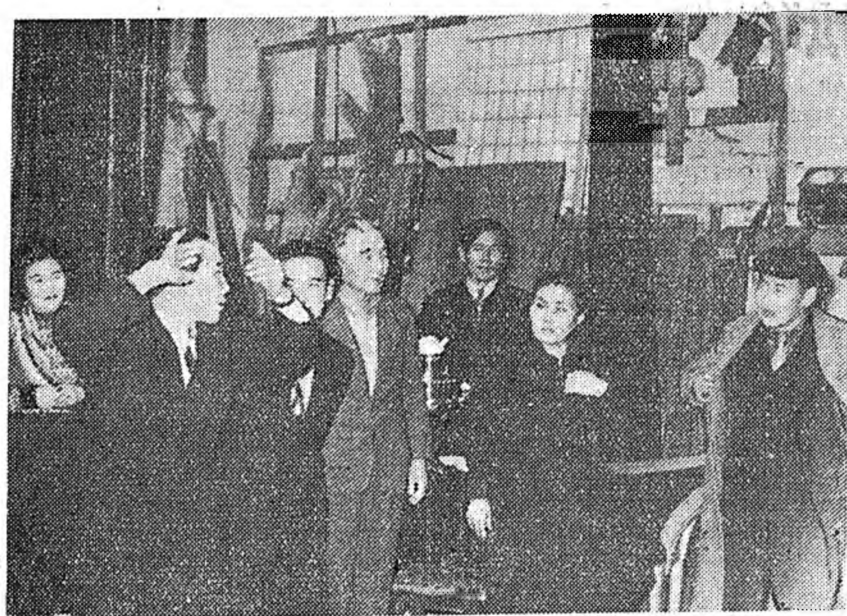
Аполлон ШАДАЕВ

ДОЛДОЙН ДОЛООН НҮХЭД

Үхибүүдтэ зорюулагдаһан үльгэр

Өө мүхэгүй
Үндэгэн толгой,
Өөһэрөөн өөрсэ
Өөхэн бэе,
Үлюу һалюугүй
Үбһэн сэгсы,
Дээһэн бэетэй
Дэрһэн шэлбэ,
Шадал тэнхэйтэй
Шарлай дааган,
Хотогой эбэртэй
Хуса хурьган,
Эреэн марян
Эшэгэн тэхэ;
Эдэ долоон нүхэд
Эртэнһээ нааша,
Эндэ тэндэ ябаһанаа
Эб зэбээ нэгэдэн,
Уулын хормойдо
Урсалигхан отог тогтоон,
Эмнээхэн иигэд гээд
Энхэ тунха һуубад ха.
Орбогорхон отогһоон
Утаа бушхуулан,
Хүн зон шэнги
Хүгтэй хүхюун,
Амандаа хоолтойхон
Ан бун гэжэ,
Ажа жарган
һуужа байха үедэнь,
Урсалигхан отогһоонь
Ууда холо бэшэ,
Уур сухалтайгаар
Уухилха шэнги болобо.
Үндэр һайхан
Үүдэнэйнь дэргэдэ,
Үндын байжа
Үнэршэлһэн янзатай болобо.
«Хэн нэгэндэмнай
Хүлеэгдөөгүй айлшан,
Иимэ орой һүни
Эндэмнай ерэхэ бэлэй?»—гэжэ,
Долдойн долоон нүхэд
Дуугай болон,
Галаа тойроод
Гайхашаа баран,
Гүбэр шэбэр гэлдэн
Гэдэргэ урагшаа харанад.
Энэ үедэ
Үүдэнэйнь дэргэдэ,
Тус лус гэшхэлхэ
Түбэрөөн ехээр гараба.
—Үтэр түргэн
Үүдээ нээгыт,
Айлшаар ерэһэн бэеымни
Андын ёһоор угтыт!—
Гэһэн абяа шэмээн
Гэр соо дуулдаба.
Долоон нүхэд
Дуугай һуунад,
Хэн нэгэнэйнгээ
Хэлэхые хүлеэн,
Урда урдаһаан
Урмагүйгөөр харалсан,
Өөдэ доошоо
Үндэлзэн һуунад.
—Харанхы һүни
Хаанаһаа ябаһан,
Хэнэй хүбүүн
Хэн гээшэбта?—гэжэ
Дуб дуугай һууһан
Долоон нүхэдэй дундаһаа,
Долонгир ухаантай
Долдой дуутай,
Эрээн марян
Эшэгэн тэхэ,
Эрэлхэгээр асуугаад,
Үүдэн тээшэ үндэлзэнэ.
—Айха эшэхэдэтнай
Амин болохо,
Халтирха бүдэрхэдэтнай
Халха болохо,
Нэлдэрмэ нэрэмни
Нэрэгүй нүүтэгэй гээшэб,—гэбэ.
—Саарһан дээрэ нэрэгүй
Саһан дээрэ мүргүй,
Замбуулин түби дүүрэн
Зайжа, забижа ябагшадые,
Отог байрадаа оруулха
Огто хорюултай агшабди!—гэжэ
Эбэртэйхэн эшэгэн тэхэ
Иигэжэ харюусаба.
—Эртэ сагһаа нааша
Эбтэй этэй ябаһан,
Ойро сагһаа нааша
Ураг болоһон намайгаа,
Угтан тодон
Уушалан абаалгүй һаа,
Хэнэй хүбүүе
Хүндэтэй дээрэ хүлеэн,
Абаха болобош гэжэ
Асууха баатай болоноб!
Урагаа голоһон амитан
Уруугаа орожо хосордог юм.
Уһаа голоһон үхэр
Урал амаа хатадаг юм.
Харша үүдэнэй саанаһаа
Хажар абяан гараба.
—Харалсаа үзэлсөөгүй аад,
Хадам гэһэн,
Хаанаһаа ябаһан,
Ханхасаг гээшэбши!
Уулзаа танилсаагүй аад,
Ураг эльгэн гэһэн,
Яанаһаа ябаһан
Янхасаг гээшэбши!
һайн һанаагаар ерээл һаа,
һаадаг номоёо хуряалши,
Муу һанаагаар зорёол һаа,
Мухарин саашаа талиилши! гэжэ
Эрээн марян
Эшэгэн тэхэ,
Эрэлхэгээр харюусаад,
Эбэрээ хурсадан байба.
—Абяа шэмээгээршни
багсаахадам
Абирхан ада шүдхэр аад,
Ямар аймшагтай
Ямба ехэтэйгээр дуугарбаш!
Үүдээ дэлихэ һаа дэлигты
Үлэ тиигэбэл,
Урсалигхан отогыетнай
Оёорһоон олин,
Урбуулан хүрбүүлэн
Унагаан хаяхам!—гээд
Бар тайгын эзэн
Баранние баһагша баабгай,
Хүбшын модоной
Хүнхинэсэ хашхарба,
Янгиргай сэмгэтэй
Янгинаса бархиргаа табяад:
—Хэнэй хүбүүн
Хүдэр түрэжэ,
Хэнэй хүбүүн
Хэнзэ түрэхэ бэлэй!—гэжэ
Эрээн марян нооһотой
Эбэртэй эшэгэн тэхэ,
Хаб яб гэһэн
Харюу үгэн байба.
—Газаа талада
Гасалдахаар бэлэнби!
Гаража ерэхэ һаа,
Гарагтылши, наашаа!
Үлэ тиигэбэл... гээд
Үбһэ бүхөөгынь
Үрхирүүлжэ эхилбэ ха.
Долоон нүхэд
Дуу гаралсан гэхэдээ:
«Ши гара, би гара!»—гэжэ
Шаг шууяан болошобо.
Өөхэн бэень гараха юм аад,
Үлэн шубуун тоншожорхихо,—
гэбэ.
Үндэгэн толгойнь гараха юм аад,
Үүдэнэй тодого сохижорхихо,—
гэбэ.
Үбһэн сэгсынь гараха юм аад,
Үхэр бурууда эдюулжэрхихэб,—
гэбэ.
Дэрһэн шэлбэнь гараха юм аад,
Дэгэй модондо шэлбээ
хухалшахаб,—гэбэ.
Шаргал дааган гараха юм аад,
Шанаагай шонодо эдюулшэхэб,—
гэбэ.
Хуса хурьган гараха юм аад,
Хубхай баабгайда барюулшахаб,
—гэбэ.
—Эртэнһээ нааша эмнээхэн
Эбтэй этэй һуугша
бэлэйбди.
Хэрбээ, хэн нэгэндэмнай
Хүсэтэ дайсанай добтолоол һаа,
Хэн хэнээ орхилтогүй
Хүсөө хамтаруулан,
Түйлай ехээр тулалсахаар
Тангаригаа үгэлсөө
бэлэйбди!
Мартаал һаа, һаныт,
Унтаал һаа һэрнит!
Харатан дайсанай
Халуун шуһандамнай,
Хаба шадалаараан
Халаглан байхадань,
Хана уняагаа нэшээд,
Хараад һууха болобо гүбди?
Эбтэй этэй шаазгайнууд
Эреэн барасые эдижэрхидэг
бшуу!
Таанарни яаба гээшэбта,
Тамир тэнхэйгээ таһарба гүт?
Шаб гэһэн бэетэй
Шамбай даагамни
Яаба хээбэ гээшэбши!
Хүндэ хуһан мунсатай
Хурьган хусамни
Хулжаба, яаба гээшэбши!—гээд
Эреэн марян нооһотой
Эбэртэй эшэгэн тэхэ,
«Тэр, тард» харайн
«Тэб, тоб» дэбхэншээгээд,
Бардам омогтойгоор бабанан,
Баабгайн урдаһаа гараба ха.
Шамбай бэетэй
Шарлай дааган,
Хуһан мунсатай
Хурьган хуса хоёр,
Эреэн марян
Эшэгэн тэхэһээн,
Эшэһэн айһандаа
Үүдэ гаран зогсобод.
Халтад гэһэн юумые,
Хазахаар бэлэн байһан,
Бар тайгын баабгай
Байра дээрээ зогсоод,
Бабана тэхын эбэрые
Баталан харамсаараа,
Улаан зүрхэнэйнь һудал
Уг заг сохилоод:
—Толгойншни туд дээрэ
Тэнгэри өөдэ ёдойлдоһон,
Юун гээшэб?—гэжэ
Бахардангяар асууба.
—Тэнгэриин нюдые
Тэһэ харбаса ургаһан,
Сааша наашаа һунадаг
Садир сагаан һэльмэмни!—гэбэ.
—Энэ эритэ зэбсэгшни
Юундэ хэрэгтэй юм?
—Халдаад ерэһэн дайсанай
Хабиргыень хаха хадхаад,
Хара бүлин шуһыень
Хааюулан урдахуулдагби!—гэбэ.
Баабгай бүри бахардажа
Байра дээрээ байжа
ядан:
—Үргэн дорошни
Үрбэлзэһэн юун гээшэб?
— Шамайе алажа булаад,
Шанан шаран эдеэд,
Ама хамараа аршаха
Аршуул дэюурни гээшэл даа!
гээд,
Эрээн марян нооһотой
Эбэртэй эшэгэн тэхэ,
Хатангир хуурай модые
Хухара балара мүргөөд,
Хотогой хоёр эбэрээ
Хайр шулуунда хабираад:
—Баабгай, баабгай,
Байраяа бэхигтылши!
Бар хүсөө туршангаа
Багасаг дээрэһээн барилсахамнай
гү?
Эритын хурсые туршангаа
Эрхын шангаар үзэлсэхэмнай
гү?—гээд.
«Ба-а, ба-ба-ба-ба..,
Бай, байз байрадаа,
Бахалуурышни биса
Бала мүргэхэм!—гээд,
Бабана тэхэ
Бабанан байжа,
Тооһо гараса
Турьян тамшаан,
Хоёр һүрмэн шэхэеэ
Хойшо урагшань зэртэлзүүлээд,
Шодогорхон һүүлээ
Шодог ядаг гүүлээд,
Хойто хоёр хүл дээрээ
Шохойн бодобо ха.
Бар тайгын баабгайн
Бахардан айһандаа,
Альгаа ташан
Амаа ангайн байха үедэнь.
Хуһан мунсата
Хурьган хуса,
Хоёр алхам
Хойшоо сухаряад,
Бүргэд шубуун шэнги
Бүргэс гэһэндэл болоод.
Хуһан мунсаяа
Холоһоо дэлижэ,
Хомхой баабгайн
Хабирга дундань,
«Түс» гэһэн абяа гарган
Табихатайнь тэндэ,
Бахарданги байһан
Баабгай бархиргаа табяад.
Тад гэдэргээ
Тарайн унаба,
Модоной саагуур
Мухарин ошобо.
Шамбай бэетэй
Шарлай дааган,
Хоёр урда
Хурсахан туруугаараан,
Арьяатан дайсанай
Арһа мяхыень,
Далбара шуура
Дабтан байжа сабшаба.
Хадын хара баабгай
Хашхаргаа табяад,
Улаан һухай болонхой
Ууса бэеэ шэрээд,
Ори дуун болоһоор
Ой тээшээ балсарба.
Шадар ойро
Шаг шууяанай,
Ори дуун
Оог хуугайн болоходо,
Өөхэн бэе һүрэжэ,
Үндэгэн толгой мухарижа.
Үбһэн сэгсы хиидэжэ,
Дэрһэн шэлбэ алхалжа,
Энэ дүрбэн һайдууд
Эндэ ерэн зогсобод ха.
«Хараһандаа халдадаг
Хара тайгын айлшан,
Үзэһэндөө үеэрхэдэг,
Эрээн тайгын эзэн!
Хурьган хусые
Хуһан мунса хоолтой,
Шарлай дааганай
Шамбай туруун бэлэгтэй,
Эшэгэн тэхын
Эритэ эбэр эдеэтэй,
Дахин саашаа
Дахабари болонгүй,
Энэ саашаа
Нэхэбэри болонгүй,
Хара нүхэн эшээндээ
Харин бусан ошоорой!—гэжэ
Бабана тэхэ
Бабанан байжа,
Шарлай дааган
Шарбан байжа,
Хурьган хуса
Хүлзэн байжа,
Айран баабгайе
Адаглан байжа,
Эрэлхэг тэрэнээр
Энеэдэ наада хэбэд ха.
Хүбшын баабгайе наадалан
Хүхин хөөрэн байһаар:
Өөхэн бэень
Хайласаа энеэбэ,
Үндэгэн толгойнь
Тэһэрсэрээ мухариба,
Үбһэн сэгсынь
Үлтэртэрөө үндэлзэбэ,
Дэрэһэн шэлбэнь
Хухартараа дэбхэрбэ.
Шарлай дааган
Шонодо эдюулэнгүй,
Хурьган хуса
Баабгайда барюулангүй,
Эрээн марян нооһотой
Эрэлхэг эшэгэн тэхэтэйгээ,
Энэ хүрэтэр сугтаа
Эбтэй этэй,
Энхэ тунха
Эрүүл мэндэ ябанад.

һайндэртэ зорюулагдаһан зүжэг

Бурят драмын театрын коллектив манай ороной бүхы эмхизургаануудтал адли Агууехэ Октябриин революциин 40 жэлэй ойе эрхимээр угтахын түлөө бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэжэ байна. Мүнөө театрын артистнар һайндэртэ зорюулан Н. Погодиной «Кремлиин курантнууд» гэжэ шэнэ зүжэг табихаар түхеэрэжэ байнхай.

Эндэ бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Артистнар зүжэгэй геройнуудай түхэл шарайе зүбөөр харуулхын тула бүхы оюун бэлигээ гаргана. Энэ зүжэгые үнэншэмэ һайнаар табиха гээшэ тиимэ бэлэн хэрэг бэшэ. Агууехэ Ленинэй, Дзержинскиин түхэл шарайе зүбөөр харуулхын тула артистнар тэдээн тухай олон ном, литература уншана, режиссертой ехэ хүдэлмэри хэнэ. БМАССР-эй габьяата артист И. Миронов арад зоной агууехэ вождь В. И. Ленинэй ролие, РСФСР-эй габьяата артист А. Ильин Дзержинскиин ролие наадаха юм. Эдэ хоёр артистнар вождьнарай түхэл шарайе үнэн зүбөөр харуулхын тула ехэ оролдолго гаргана, бүхы шадабаряа энэ хэрэгтэ зорюуланхай. Зүжэгые найруулан табиха ажалые режиссер Ф. Сахиров эрхилнэ.

Театрын коллектив «Кремлиин курантнууд» гэжэ зүжэгые бэлдэжэ байха зуураа булта нэгэн хүн шэнги эмхитэй һайнаар хүдэлмэрилжэ байна. Зүжэгэй геройн түхэл шарайнь ямар байхаб, тэрэнии яажа харуулаа һаа һайн бэ, ролёо хэн ямараар гүйсэдхэжэ байнаб гэжэ хододоо зүбшэн хэлсэгдэнэ. Артистнарай хамтын хүсэл оролдолгоор табигдаһан энэ зүжэг харагшадые баярлуулхань лабтай.

Театрын уранзурааша, БМАССР-эй искусствонуудай габьяата ажал-ябуулагша Б. Чернутов сценые гоёон шэмэхэ зурагуудые, зүжэгэй геройнуудай үмдэхэ хубсаһануудые зохид һайнаар зураа. Үһэ заһадаг цехые даагша Н. Иванова элдэб багуудые таатай зохидоор бүтээгээ. Нүхэр Петровагай хүтэлбэрилдэг оёлгын цехын коллектив бусадһаа хо-

жомдоногүй. Зүжэгтэ хабаадагшадай үмдэхэ хубсаһые һайн шанартайгаар хаһа саг соонь оёхын тула ехээр оролдоо. Модошо дархашуул И. Пустынников, Н. Дергелёв гэгшэд шэмэг, мебель богонихон болзор соо хэжэ дүүргээ.

Театрын коллективэй бүхы хүсэеэ гаргажа бэлдэһэн энэ гоё һайхан, удха түгэлдэр зүжэгынь һаяын үдэрнүүдтэ сценэ дээрэ харуулагдахань.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Репетицэ болоно байна. 2. Парикмахерскын цехые даагша Н. Иванова зүжэгтэ хэрэглэгдэхэ ' багуудые хэжэ һууна.

Г. Лосевой фото-текст.

Хүршэ болохо Эрхүүгэй областиин һонинууд

ҮДЭШЫН УНИВЕРСИТЕДТЭ 900 ХҮН һУРАНА

Марксизм-ленинизмые шудалхын тула партиин Эрхүүгэй горкомой дэргэдэ эмхидхэгдэһэн үдэшын университедтэ, тэрэнэй зургаан филиалдань 900 хүн һурана.

Эдэнэй дунда пропагандистнууд, агитаторнууд, промышленна предприятинуудай инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд бии. Эдэнэр КПСС-эй түүхэ, политическэ экономи, диалектическа ба историческа материализм, промышленна предприятинуудай экономико шудална. Тэрэшэлэн уласхоорондын байдал, СССР-эй гадаадын политика, литература болон искусство тухай лекцинүүд уншагдахаар хараалагдана.

ТҮСЭБһӨӨ ГАДУУР 967500 ПҮҮД ТАРЯА ТУШААБА

Алайрай аймагай колхозууд эрхим таряа тушаажа гүрэнтээ тоосоһоной һүүлээр, 967-500 пүүд таряа нэмэжэ тушааба.

ОЛЗО ДОХОД ЕХЭТЭЙ АЖАЛ

Качугай аймагай «Верный путь» колхоз мал ажалдаа ехэ анхарал хандуулжа, һүүлэй хоёр жэлэй туршада бага бэшэ амжалта туйлаба: Мал ажалһаа оруулагдаха олзо доходынь 1956 ондо хоёр дахин нэмэжэ, 1 миллион 200 мянган түхэриг болоо һэн. 1957 ондо мал ажалһаа 1 миллион 600 мянган түхэригэй олзо оруулагдахаар хараалагданхай.

һүүлэй жэлнүүдтэ энэ колхозой һү һаалинь ехээр дээшэлээ. Ушар юуб гэхэдэ, ниитынгээ малда, илангаяа үнеэдтээ элдэб тэжээл, силос ехээр бэлэдхэдэг болоо. Энээнэй ашаар, мүн үнеэдээ һайнаар харууһалжа, һаалишад Татьяна, Капитолина ба Тамара Ждановтан үнеэн бүриһөө 2000 гаран литр һү һааба. Эдэ һаалишад үнеэ һаахаһаа гадна, үнгэрэгшэ зундаа үбһэ хуряалсажа, малай байра заһабарилсажа, горьтойхон хүдэлмэри хэһэн байна. Мүнөө үнеэн бүридэ 11 тонно силос дарагдаа.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ АЖАЛАЙ ШЭНЭ ГЕРОЙНУУД

Ой модоной промышленностьда үни удаан ажаллажа, ехэ амжалта туйлаһан түрүүшүүл—Эрхүүгэй совнархозой ой модоной промышленностиин управлениин начальник М. П. Александров, Зиминскэ леспромхозой тракторист П. А. Бронников, Широкопадскэ леспромхозой мастер Л. И. Рачковский, Эрхүүгэй совнархозой түрүүлэгшын орлогшо Г. И. Школьников гэгшэд Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Д. Доржиев.

СССР-эй Верховно Соведэй делегаци Москва[illegible] бусажа ерэбэ

Хитадай Арадай Республика болон Вьетнамай Демократическ[illegible] Республикада айлшалһан СССР[illegible] Верховно Соведэй делегаци окт[illegible]риин 27-до Москвагаа бусажа [illegible] СССР-эй Верховно Соведэй [illegible]зай Соведэй хуули гаргаха та[illegible] һанамжа дурадхалнуудые ор[illegible] комиссиин гэшүүн, КПСС-эй [illegible]ральна Комитедэй Президи[illegible] гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гэй секре[illegible] А. Б. Аристов энэ делегацие [illegible]гойлоо юм.

(ТАС[illegible])

Агууехэ Октябриин 40 жэл[illegible] ойн баяр найрта хабаад[illegible] Болгариин делегаци

СОФИЯ, октябриин 28. (ТА[illegible]) КПСС-эй Центральна Комит[illegible] болон СССР-эй Министрну[illegible] Соведэй уряалаар Агууехэ Ок[illegible]риин социалистическэ револю[illegible] 40 жэлэй ойн һайндэртэ хабаа[illegible] иимэ делегацие Москва эль[illegible] гэжэ Болгариин Коммунисти[illegible] партиин ЦК болон Болгариин [illegible]дай Республикын Министрну[illegible] Совет шиидхэбэ: Тодор Жи[illegible] (делегацие толгойлогшо), А[illegible] Югов, Георгий Трайков, Г[illegible] Цанков, Иван Михайлов, [illegible] Драгоичева.

Советскэ нүхэдөө амаршална

ПЕКИН, октябриин 28. (ТА[illegible]) Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойе у[illegible]лан, Пекинһээ үдэр бүхэндэ З[illegible]га гаран бэшэг болон посылка[illegible] Советскэ Союз эльгээгдэнэ [illegible] Синьхуа агентство мэдээ[illegible] Эдээн соонь гол түлэб һайнд[illegible] дашарамдуулһан амаршалга[illegible] мүн бэлэгүүд байха юм.

Электронно лампа бэлд[illegible] Пекинэй заводой хүдэлмэришэ[illegible] ветскэ нүхэдтөө бэлэг болгон [illegible]дой хэмэл дүрсэ, мүн заводто [illegible] тээгдэһэн олон лампануудые [illegible] гээхэеэ байна.

Пекинэй геологическа инст[illegible] болон Москвагай геолого-ш[illegible]лэлгын институдай хоорондо [illegible] харилсаан тогтоогдонхой [illegible] Агууехэ Октябриин 40 жэлэ[illegible] тэмдэглэн, энэ институдай хү[illegible]рилэгшэд Москвада байдаг [illegible]тудай нүхэдтэ, тэрэшэлэн 4 [illegible] советскэ институтда Хитадай [illegible] нютагуудһаа һүүлэй табан [illegible] олдоһон малтамалнуудые эль[illegible]

Мао Цзэ-дунай нэрэмжэтэ [illegible]возой машинистнууд со[illegible] нүхэр, суута машинист [illegible] Блаженовта һаяхан бэшэг [illegible]жэ, болохоёо байһан агууехэ [illegible] дэрөөр амаршалаад, СССР-[illegible]мэр замшадай түрүү дүй дүр[illegible] шудалан хэрэглэхэ талаар Хи[illegible] түмэр замшадай шэнэ ам[illegible] туйлаһан тухай хөөрэжэ [illegible] байна.

Советскэ Союзай 32 библио[illegible]тэй барисаатай Пекинэй гү[illegible] библиотекэ В. И. Ленинэй нэр[illegible]тэ библиотекэдэ болон бусад [illegible]лиотекэнүүдтэ торгон дээрэ [illegible]һон Пекинэй библиотекын [illegible] уранзурааша Ци Бай-ши[illegible] зурагуудые болон бэлэгүүдые [illegible] гээһэн байна.

Хитадай уранзураашад Аг[illegible] Октябрьда зорюулһан зураг[illegible] Советскэ Союз эльгээхэ гэжэ [illegible]дэбэ.

ООН-эй ГЕНЕРАЛЬНА АССАМБЛЕЙН XII СЕССИ[illegible]

НЬЮ-ЙОРК, октябриин [illegible] (ТАСС). Ороноймнай аюулгү[illegible]далда, мүн бүхы дэлхэй дээр[illegible]хэ тайбан байдалда ехэ аю[illegible] хёолдоод байна гэһэн Сирин[illegible] модолые Генеральна Ассамбле[illegible] тябриин 28-да пленарна зас[illegible] дээрээ зүбшэн хэлсээ.

НЬЮ-ЙОРК, октябриин [illegible] (ТАСС). ООН-эй Генеральн[illegible]самблейн XII сессидэ октя[illegible] 29-нэй үглөөгүүр пленарна з[illegible]ни боложо, Сириин гомодол[illegible] жэлүүлэн зүбшэн хэлсэгдээ[illegible]кистанай, УССР-эй, Сириин [illegible]дууд, тэрэшэлэн советскэ д[illegible]цие толгойлогшо СССР-эй Г[illegible]дын хэрэгүүдэй министр А. А[illegible]мыко үгэ хэлээ.

Турциин парламентда болоһон һунгалтын д[illegible]

АНКАРА, октябриин 28. (Т[illegible]) Турциин парламентда болоһон [illegible]галта иимээр дүүрээ:

Демократическа парти 408 [illegible]тадай һуури; арадай-республ[illegible]ска парти 194 һуури; «эрхэ сул[illegible] парти» дүрбэн һуури, республ[illegible]ска-национальна парти дүрбэ[illegible]ри эзэлээ.

Тиигэжэ демократическа [illegible] засаг бариһаар үлөө юм.

Редактор Д. Л. ЛОБСАНОВ

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора— 32-74, отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-1[illegible], культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н 00568. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 5[illegible]